

Alexandra Teodora Lăcătuș-Iakab

Mihai Daniel

Importanța Centrelor de zi în prevenirea abandonului școlar

Presa Universitară Clujeană

ALEXANDRA TEODORA LĂCĂTUȘ-IAKAB | MIHAI DANIEL

•

IMPORTANȚA CENTRELOR DE ZI
ÎN PREVENIREA ABANDONULUI ȘCOLAR

*Prezentul studiu și publicarea acestuia au fost finanțate
de Fundația Română pentru Copii, Comunitate și Familie (FRCCF).*

ALEXANDRA TEODORA LĂCĂTUȘ-IAKAB | MIHAI DANIEL

IMPORTANȚA CENTRELOR DE ZI ÎN PREVENIREA ABANDONULUI ȘCOLAR

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Maria Roth

Prof. univ. dr. Valér Veres

ISBN 978-606-37-1492-4

© 2022 Autorii volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorilor, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

Cuprins

Introducere.....	7
Abandonul școlar	9
Factorii de risc ai abandonului școlar.....	9
Sistemul de educație din România și performanța copiilor	12
Educația Online în România.....	14
Importanța centrelor de zi pentru prevenirea abandonului școlar.....	15
Beneficiarii Centrului de Zi „EveryChild” și specificul social al acestora.....	17
Metodologia cercetării.....	19
Date socio-demografice – foști și actuali beneficiari	23
<i>Date socio-demografice despre actualii beneficiari.....</i>	<i>27</i>
Motivația școlară a beneficiarilor Centrului EveryChild	29
Opinia beneficiarilor despre serviciile oferite de centru	31
<i>Opinia copiilor .....</i>	<i>31</i>
<i>Opinia părinților.....</i>	<i>34</i>
Analiza calitativă a importanței sprijinului oferit de către centrul de zi EveryChild asupra beneficiarilor	39
Perspectiva beneficiarilor	39
<i>Motivația copiilor pentru participarea la centrul de zi.....</i>	<i>39</i>
<i>Climatul pozitiv .....</i>	<i>45</i>
<i>Siguranța .....</i>	<i>47</i>
<i>Relația cu personalul centrului .....</i>	<i>48</i>

Perspectiva părinților cu privire la importanța centrului de zi.....	49
<i>Motivația pentru participare din perspectiva părinților .....</i>	49
<i>Siguranța în centru din perspectiva părinților.....</i>	50
Perspectiva specialiștilor din cadrul centrului.....	52
<i>Impactul participării copiilor la centru din perspectiva</i>	
<i>specialiștilor centrului .....</i>	52
<i>Contribuția pe termen lung, a serviciilor oferite de centrul</i>	
<i>de zi EveryChild.....</i>	54
<i>Dificultăți cu care se confruntă specialiștii centrului de zi .....</i>	57
Perspectiva colaboratorilor de la nivel local.....	58
<i>Beneficii.....</i>	58
<i>Perspectiva specialiștilor asupra prevenirii abandonului școlar</i>	
<i>la EveryChild.....</i>	59
<i>Impactul centrului la nivel comunitar .....</i>	60
Colaborarea personalului centrului cu instituțiile reprezentative	61
Recomandări ale specialiștilor pentru îmbunătățirea	
serviciilor oferite de către centru	66
Percepția foștilor beneficiari asupra importanței centrului de zi.....	68
<i>Prevenirea riscurilor .....</i>	68
<i>Relația cu personalul centrului .....</i>	73
<i>Beneficiile pe termen lung din perspectiva foștilor beneficiari .....</i>	74
<i>Recomandări ale foștilor beneficiari pentru îmbunătățirea</i>	
<i>serviciilor oferite de către centru.....</i>	75
Limite ale cercetării	76
Concluzii	77
Bibliografie	81

INTRODUCERE

La inițiativa Fundației Române pentru Copii Comunitate și Familie (F.R.C.C.F.), care activează în domeniul prevenirii abandonului școlar, integrării școlare, sociale și familiale a copiilor vulnerabili, a fost analizată capacitatea centrului de zi EveryChild, de a contribui la prevenirea eșecului și abandonului școlar, pentru copiii care sunt înscriși sau au fost înscriși la activitățile centrului.

Obiectivele studiului au vizat:

- ◆ identificarea factorilor de motivație pe care centrul îi dezvoltă la copiii cu risc de eșec și abandon școlar și care provin din medii defavorizate;
- ◆ identificarea percepției beneficiarilor cu privire la importanța centrului de zi;
- ◆ identificarea percepției beneficiarilor cu privire la contribuția centrului de zi, asupra situației, sociale, familiale și educaționale a acestora;
- ◆ identificarea principalelor beneficii cu privire la existența unor astfel de centre la nivel comunitar.

ABANDONUL ȘCOLAR

Factorii de risc ai abandonului școlar

Cauzele abandonului și eșecului școlar sunt multiple. Scharge și colaboratorii grupează **factorii de risc** în patru categorii, aceștia fiind legați de *istoricul școlar al copilului*: peste 20 de absențe nemotivate, repetenția, probleme de comportament, schimbarea școlii în mod frecvent; *factori psihologici și de personalitate*: stima de sine scăzută, probleme emoționale, diferite forme de abuz, interesul prematur al copilului față de sexualitate; *factori legați de mediul familial al copilului*: familii monoparentale, părinți permisivi, relație copil-părinte disfuncțională, părinți fără studii sau cu nivel scăzut de școlarizare, istoric de abandon școlar în familie, statutul de șomer sau beneficiar de ajutor social al părinților; *factori de risc legați de școală*: metode de disciplinare neadecvate, personal epuizat, mediu școlar negativ, metodă de predare „pasivă”, programă școlară inadecvată, teama de diverse conflicte apărute în școală, cum ar fi bullyingul (Schargel, Tacher, Bell, 2007).

Janosz Michel analizează abandonul școlar grupând factorii pe diverse nivele: la *nivel macro* regăsim factorii sociali și familiali, cum ar fi nivelul de educație al părinților, numărul fraților din familie, diferențele culturale dintre elevi, grupuri de elevi în școli, la *nivel mezo*, iar la *nivelul micro* diferențele individuale și interpersonale dintre elevi. (Janosz, 2000). Vîrlan și Diță, printre factorii sociali evidențiază rolul mass-mediei în educația școlară a copiilor, mass media care prin promovarea

unor persoane cu nivel scăzut de școlarizare care au devenit cunoscute, oferă copiilor modele de persoane, ale căror valori, convingeri, sunt opuse valorilor transmise prin școală (Vîrlan și Diță, 2018).

Există o corelație strânsă între nivelul de studii și infracționalitate: performanțele școlare slabe, abandonul școlar și criminalitatea sunt factori care au un impact reciproc (Bodonyi, Hegedus, Fekete, 2016). Discuțiile sunt legate de direcția cauză-efect, în sensul că nivelul scăzut de studii este rezultatul delincvenței sau din cauza comiterii unei infracțiuni rezultă abandonul școlar. În cazul minorilor delincvenți abandonul școlar este influențat de aderarea la un grup infracțional; în rândul adulților, lipsa locului de muncă cauzată de nivelul scăzut de școlarizare contribuie la comiterea unor fapte penale (Weerman, Bijlvel, 2014).

Studiul longitudinal realizat în Olanda între anii 1996-2010 pe un lot de 1991 de elevi din 400 școli, relevă faptul că cei care au abandonat școala sau au avut rezultate școlare slabe au comis infracțiuni în proporție mai mare față de semenii lor care au avut un parcurs școlar adecvat. Spre exemplu, 56% dintre infracțiunile comise prin însușirea unor bunuri au fost comise de persoane care au abandonat școala (Weerman, Bijlvel, 2014).

Studiul realizat în România de Ministerul Justiției în colaborare cu Unicef despre infracționalitatea juvenilă relevă faptul că majoritatea delincvențelor minore (55%) din lotul studiat, (701 copii cu vârsta între 14-18 ani, din 8 orașe din diferite regiuni ale țării, care au comis infracțiuni în perioada 2003-2004) proveneau din familii unde mediul era violent și relațiile cu părinții conflictuale, 80% frecventau un anturaj necorespunzător (anturaj alcătuit din persoane cu comportamente deviante, persoane care au antecedente penale, de obicei majori, consumatori de alcool și/sau droguri). Doi din trei minori (64%) au comis infracțiuni împreună cu alte persoane, cei mai mulți fiind

influențați de către adulți. Din punct de vedere educațional, 40% frecventau cursurile unei unități de învățământ (24% au abandonat școala, iar 14% erau neșcolarizați), iar majoritatea celor școlarizați aveau rezultate școlare slabe, 48% aveau relații conflictuale cu colegii de școală (Banciu și colaboratorii, 2015).

Conform UNICEF România, copiii proveniți din familii sărace, din comunitățile de romi, din mediul rural și cei cu dizabilități sunt cei mai expuși la riscul de a abandona școlar (Unicef, 2017). Există un raport strâns între riscul de sărăcie, excluziune socială și nivelul de studii. Indicatorul AROPE, (indicator compus, care măsoară riscul de excluziune socială prin următoarele componente: rata sărăciei relative, rata de depravare materială severă și ponderea persoanelor care trăiesc în gospodării cu intensitate foarte redusă a muncii) din 2020 evidențiază faptul că majoritatea (56%) persoanelor cu nivelul de instruire scăzut au făcut parte din grupul vulnerabil, doar 4,7% cu studii superioare (INS, 2021 b). Pe piața forței de muncă, rata de ocupare indică discrepanțe mari generate de nivelul de studii. În România în 2019, rata de ocupare a forței de muncă pentru persoanele cu studii medii era de 68,6%, iar pentru cei cu nivel scăzut de educație doar de 44,4% (INS, 2021 c). În 2020, rata șomajului la nivel național era de 5%, în regiunea Nord-Vest 3,8%, după nivelul de studii, 2,2% la cei cu studii superioare, 45,1% la cei cu studii medii și 8,1% la cei cu studii scăzute (INS 2021d). În mediul urban șomajul îi afectează în și mai mare măsură pe cei cu nivel scăzut de educație, spre exemplu în 2019, în cazul lor incidența era de 11.5%, față de semenii lor din mediul rural, 4.9% (INS, 2021 c).

La nivel național, studiile demonstrează, comparând testele internaționale PISA la nivel european, că 40% dintre elevii din școala gimnazială din România (până la 15 ani) nu au format abilitățile de bază în ceea ce privește cititul, socotitul și cunoștințele științifice. De asemenea există o tendință persistent accentuată de abandon școlar în

rândul elevilor cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani, începând din 2010 și până în 2016, 1 din 10 copii au abandonat școala. (Dr. David-Kacso A., Dr. Orzea I., 2021)

În România, în 2020, rata sărăciei era de 23.4%, în regiunea Nord-Vest sub media națională, 15,5%. În categoria celor mai vulnerabili, cu o rată peste media națională situându-se copiii (0-17 ani) – 30,1%, tinerii (18-24 ani) – 28,4% și șomerii – 62,9%. După tipul gospodăriilor, cei mai expuși au fost copiii proveniți din familii cu 3 sau mai mulți copii în întreținere (55,3%), urmați de copiii proveniți din familiile monoparentale (29.9%) (INS, 2021d). Date din 2019 indică faptul că în gospodăriile cu mai mulți copii, veniturile per membru de familie scad proporțional cu numărul membrilor. Astfel, venitul per membru de familie în 2019, în gospodăriile cu doi copii a fost de 80.6%, cu trei copii 52.4%, cu 4 sau mai mulți copii 30%, față de gospodăriile fără copii, unde venitul crește proporțional cu numărul redus de copii din familie (INS, 2021 c). În același an, ponderea gospodăriilor formate din doi adulți cu trei sau mai mulți copii în întreținere aflate în situația de deprivare materială severă era aproape dublă (28,6%) față de media națională (14,5%) (INS, 2020).

Sistemul de educație din România și performanța copiilor

Conform Comisiei Europene, Monitorul Educației și Formării 2020, în cadrul Uniunii Europene, România, în 2018 a alocat pentru educație doar 3.2% din PIB., media pe UE fiind de 4.6,% (Monitorul educației, 2020).

Lipsa investițiilor este resimțită în special în învățământul preuniversitar. Finanțarea pe bază de coeficienți corectori creează decalaje mari în finanțarea școlilor din mediul urban și rural. Pe de altă parte, în școlile din mediul urban, și din rațiuni economice, se poate

constata supraaglomerarea claselor. Pe lângă subfinanțare, sistemul de educație preuniversitară se confruntă și cu lipsa cadrelor didactice calificate, mai ales în domeniul TIC, științe și limbi străine, dar se resimte și lipsa specialiștilor de sprijin, cum ar fi profesori specializați pe educația copiilor cu nevoi speciale, mediatori școlari și consilieri școlari. (Monitorul educației, 2019). Creșterea investițiilor în educație ar aduce multiple beneficii. Spre exemplu, prin investițiile în educarea copiilor începând cu vârste mai mici, ar crește numărul persoanelor dezavantajate care obțin o diplomă universitară. Creșterea nivelului de educație generează creșterea nivelului de trai și creșterea PIB. Un an de studiu în plus crește venitul cu 8-9%, scade riscul de a deveni șomer cu 8% și apariția unor probleme de sănătate cu 8,2% (Varly și colaboratorii, 2014).

În anul școlar 2018/2019, în ciclul primar, gradul de ocupare a fost de 91,2%, la gimnazial de 85,5%, la ciclul gimnazial superior 86,3%, rata de abandon școlar la primele două nivele a fost de 1,7%. În România, în regiunea Nord-Vest, se constată o rată mai mare a abandonului școlar, față de media pe țară. Rata abandonului școlar în ciclul gimnazial a fost de 2,3%, iar la nivelul liceal și profesional, în mediul urban, a fost de 3,7%. Analizând gradul de cuprindere pe grupe de vârstă, observăm că după împlinirea vârstei de 14 ani, numărul celor care rămân în afara școlii crește cu aproape 12 puncte procentuale, de la 89,0%, la 77,1% (INS, 2020)

Testele PISA din 2018 scot în evidență lacunele elevilor români, 41,8% sunt analfabeți funcționali, adică nu înțeleg un text citit, 53,4% nu pot efectua calcule matematice simple și doar 56,2% au competențe de bază la științe. Rezultatele copiilor care provin din familii cu statut socio-economic scăzut sunt mai slabe; spre exemplu, la citit au obținut cu 109 puncte mai puțin față de semenii lor care provin dintr-o familie mai înstărită. Media OECD dintre cele două grupuri este mai mică (89

puncte). În ultimul deceniu, în loc ca decalajele să se reducă, în România această diferență a crescut considerabil, în 2009 fiind de 86 de puncte, apropiat de media OECD (87 puncte). Aspirațiile copiilor defavorizați sunt mai scăzute, 1 din 4 elevi cu rezultate școlare bune nu cred că vor absolvi învățământul terțiar, pe când semenii lor cu statut social mai ridicat sunt mai încrezători, doar 1 din 30 consideră că vor abandona școala (OECD, 2018)

Educația Online în România

Pe perioada pandemiei, în România, sistemul de învățământ s-a adaptat condițiilor de lucru online. Într-un studiu realizat de UNICEF, în aprilie, 2020, s-a evidențiat faptul că, printre categoriile cele mai afectate de pandemie, se numără copiii care provin din familii cu condiții socio-economice precare, copiii de etnie romă, copiii cu dizabilități și copiii cu părinți plecați la muncă în străinătate. Condițiile impuse de pandemie au dus la creșterea vulnerabilităților deja existente la anumite categorii de persoane: creșterea numărului de cazuri de violență domestică, limitarea accesului la educație, limitarea accesului la servicii medicale. Digitalizarea educației, s-a produs într-un mod dezorganizat. În urma închiderii școlilor, accesul elevilor către educație a fost unul diferențiat în funcție de condițiile socio-economice ale familiei, cu cât familiile dețineau venituri mai mici cu atât capacitatea acestora de a asigura dispozitivele necesare pentru școala online era mai mică. Cadrele didactice au implementat propriile lor sisteme de predare digitală, până la adoptarea unei strategii naționale, aspect care a creat multă confuzie în rândul elevilor și părinților. Mai mult decât atât, la momentul închiderii școlilor, pregătirea elevilor, părinților și cadrelor didactice pentru utilizarea platformelor digitale nu a existat, lucru care a limitat capacitatea de adaptare a copiilor din medii defavorizate la

mediul online. Sunt îngreunate eforturile elevilor care provin din familii cu o educație precară, deoarece competențele digitale ale părinților sunt reduse sau inexistente și aceștia nu pot să sprijine elevii în realizarea sarcinilor educaționale (UNICEF, Aprilie 2020).

Cele mai mari bariere identificate de UNICEF în asigurarea educației copiilor vulnerabili au fost, în ordinea incidenței, următoarele: accesul limitat la dispozitive corespunzătoare pentru conectarea la internet, accesul limitat la internet, lipsa suportului din partea părinților pentru realizarea sarcinilor școlare, competențele digitale limitate ale părinților (UNICEF, Iunie 2020).

Concluzii: abandonul școlar în România, se diferențiază în funcție de anumiți factori de mediu, mediul de proveniență al copiilor (rural sau urban), condițiile socio-economice ale familiei, educația părinților și altele. Există o strânsă legătură între incidența infracționalității și educația precară a persoanelor care comit acte de delincvență. De asemenea se constată o dificultate în eradicarea sărăciei, în condițiile în care angajabilitatea în rândul persoanelor cu educație precară este mai scăzută. Condițiile impuse de pandemie au adâncit diferențele față de accesul la educație pentru copiii care provin din condiții socio-economice precare.

Importanța centrelor de zi pentru prevenirea abandonului școlar

Importanța centrelor de zi a devenit un subiect de interes pentru prima dată în Statele Unite, deoarece acestea au constatat faptul că pentru familiile care se confruntă cu dificultăți socio-economice școlarizarea este necesară, dar nu suficientă pentru a sprijini o serie de rezultate pozitive, pe lângă rezultatele școlare ale elevilor. Înțelegerea importanței și promovarea participării copiilor proveniți din medii defavorizate la activitățile de dezvoltare personală, activități de

socializare, activități educative, la integrarea acestora la nivel local și comunitar nu doar la promovare educațională sunt la fel de importante. Atenția publicului la modul în care tinerii își petrec timpul liber în afara școlii a crescut, în Statele Unite, datorită statisticilor nefavorabile care arată că orele de după școală reprezintă timpul de vârf pentru infracțiunile care implică minori (Zief S. G, Lauver S. și Maynard R, 2006).

În România, centrele de zi care sunt destinate formării deprinderilor de viață independentă și/sau prevenirii separării copilului de familie, au ca scop bine definit asigurarea următoarelor activități: de îngrijire, educație, socializare, consiliere, dezvoltarea deprinderilor de viață independentă, orientare școlară și profesională. Pentru desfășurarea activităților, centrul furnizează hrană corespunzătoare și materialele didactice necesare. Munca directă pe care centrele de zi o desfășoară prin echipa multidisciplinară de specialiști nu se rezumă doar la sprijinul și activitățile pe care le oferă copiilor, ci se adresează în aceeași măsură și părinților acestora. Astfel, părinții participă la activități de consiliere (centrul se asigură că există și contribuie la menținerea unei relații optime între părinți și copii), reabilitare psihologică, educație parentală și periodic la școala părinților (ORDIN Nr. 27/2019).

Copiii care provin din medii defavorizate au un parcurs educațional deficitar, dacă nu se intervine prin politici publice care să le ofere suport înafara orelor de curs. Pentru suportul educațional oferit copiilor proveniți din familii cu venituri reduse au fost implementate programele de tip after-school sau centrele de zi de tipul celor din America care asigură un mediu corespunzător copiilor pentru învățare. Pe lângă acest mediu de învățare, centrele de zi se ocupă și de ghidarea părinților în sprijinirea educației propriilor lor copii (Morsy L. Rothstein R., 2015).

Beneficiarii Centrului de Zi „EveryChild” și specificul social al acestora

Misiunea Fundației Române pentru Copii, Comunitate și Familie (FRCCF) este: „Sprijinirea copiilor vulnerabili și marginalizați, pentru ca aceștia să crească într-un mediu familial protector, să beneficieze de educația și de serviciile medicale de care au nevoie.”

Viziunea FRCCF: O lume în care fiecare copil are dreptul să crească și să se dezvolte la întregul lui potențial, într-un mediu familial sigur și protector, lipsit de sărăcie și exploatare.

Criterii de selecție a beneficiarilor EveryChild:

- elevi de clasele I-VIII, cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani.
- veniturile familiei sunt insuficiente pentru acoperirea nevoilor de bază ale membrilor ei (până la 850 lei/membru de familie/lună);
- apartenența la categorii sociale defavorizate: nivelul veniturilor/membru de familie, condiții de locuit inadecvate; apartenența la etnia romă
- relațiile în cadrul familiei sunt conflictuale;
- familia are cel puțin 2 copii, cu excepția cazurilor familiilor monoparentale;
- familia trăiește în locuință neîncăpătoare (3 sau mai multe persoane într-o încăpere) cu un grad de confort scăzut;
- familia este de acord să colaboreze cu FRCCF privind realizarea proiectului de sprijin și integrare socială
- copiii întâmpină dificultăți de adaptare școlară și sunt în risc de eșec/abandon școlar;
- copiii prezintă probleme de comportament și/sau emoționale care necesită consiliere psihologică.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Pentru analiza importanței pe care centrul o are asupra rezultatelor școlare ale elevilor și percepția beneficiarilor direcți (copii) și indirecți (părinți) cu privire la beneficiile și satisfacția serviciilor oferite de către centrul de zi EveryChild am folosit metode cantitative și calitative.

În partea cantitativă a studiului ne-am propus să descriem profilul beneficiarilor Centrului de zi EveryChild, să prezentăm o imagine de ansamblu despre atitudinea copiilor față de școală și centru, precum și gradul de satisfacție al acestora cu privire la serviciile oferite de F.R.C.C.F.

S-au consultat 154 de dosare, s-au aplicat 28 de chestionare pentru părinți și 36 pentru beneficiari. În total, eșantionul cercetării pentru analiza cantitativă este constituită din 154 cazuri.

Prin consultarea documentelor s-au colectat date din dosarele actualilor și foștilor beneficiari. Prin actuali beneficiari înțelegem copiii care au fost înscriși în momentul colectării datelor, anul 2020, prin foști beneficiari acei copii care în perioada 2015-2020 au beneficiat de serviciile EveryChild, însă la momentul culegerii datelor nu mai aveau această calitate.

Pe baza anchetelor sociale, adeverințelor de venit, fișa cu situația școlară, adeverințe medicale și a chestionarelor anuale aplicate familiei, s-au cules informații despre istoricul școlar al copilului, structura familiei, condițiile socio-economice, situația locativă, starea de sănătate

a beneficiarilor, ocupația și nivelul de școlarizare ale părinților, serviciile de care au beneficiat familiile.

Pentru realizarea studiului cantitativ, au fost aplicate chestionare tuturor părinților și copiilor beneficiari, înscriși la centru în momentul aplicării chestionarelor. Au fost coroborate două chestionare, chestionarul anual aplicat de către FRCCF pentru măsurarea satisfacției cu privire la serviciile oferite și chestionarul utilizat de către Education, Career and Comunity Program, care măsoară relația cu specialiștii, accesibilitate, atmosfera în care se desfășoară activitățile, și percepția asupra evoluției copiilor. Motivul pentru care am ales să utilizăm instrumentele elaborate de către Education, Career and Comunity Program, se datorează faptului că este un centru educațional din regiunea Nord-Vest, care a elaborat instrumente pentru măsurarea eficienței și eficacității programelor de tip after-school, în vederea îmbunătățirii serviciilor educaționale existente la nivel regional. (Geiger E, Britsch, 2017).

Datele au fost prelucrate cu programul SPSS for Windows. Având în vedere că eșantionul este mic, datele au caracter descriptiv și sunt reprezentative la nivelul Centrului EveryChild.

Am formulat următoarele întrebări de cercetare:

- **Care este originea motivației copiilor pentru participarea la centrul de zi?**
- **Care este impactul pe termen lung al participării copiilor la centru, din perspectiva colaboratorilor?**
- **Cum descriu foștii beneficiari, importanța participării lor la centru?**
- **Care este importanța existenței unui centru de zi, pentru prevenirea abandonului școlar la nivelul comunității?**

Cercetarea calitativă și-a propus să măsoare percepția importanței participării copiilor la centrul de zi, calitatea și eficacitatea

serviciilor oferite la nivel comunitar din perspectiva tuturor actorilor locali parteneri ai EveryChild. Astfel au fost realizate 20 de interviuri cu părinți și copii, tineri beneficiari și foști beneficiari ai centrului.

De asemenea, au fost realizate 20 interviuri cu colaboratori ai centrului de zi EveryChild: inspectori de specialitate din cadrul Direcție de Asistență Socială și Medicală, Serviciul protecția copilului Cluj-Napoca, din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Cluj, profesori, diriginți, mediatori școlari, consilieri educaționali, din diferite școli partenere din Cluj-Napoca, și colaboratori asistenți sociali, din alte ONG-uri din Cluj-Napoca.

Instrumentele de cercetare calitativă, ghidurile de interviu, utilizate pentru specialiști, beneficiari și colaboratori au fost adaptate după instrumentele de cercetare utilizate de către Education, Career and Community Program. (Geiger E, Britsch, 2017).

REZULTATELE CERCETĂRII

Date socio-demografice – foști și actuali beneficiari

Au fost incluși în studiul de analiză a documentelor 154 de copii beneficiari și foști beneficiari ai centrului de zi, începând din anul 2010 până în anul 2020. Din totalul de 154 de copii incluși în studiu, băieții sunt majoritari, 56,5%, puțin mai mult de jumătate dintre copii (57,8%) s-au declarat/au fost declarați de către părinți, români, 29,9% rromi, 2,6% maghiari, 5,1% de etnie mixtă, iar 4,4% nu au răspuns la această întrebare. Din totalul eșantionului, 22,1% dintre elevi sunt și în prezent beneficiari ai Centrului de zi EveryChild.

29,9% dintre copii fac parte din familii numeroase, unde numărul membrilor familiei este mai mare de 6, totuși, cei mai mulți trăiesc în familii ce numără 4 sau 5 persoane (22,7%, respectiv 20,1%).

În jumătate dintre cazuri, (51,9%) în familii se regăsesc 2 adulți, iar 17,5% dintre copii trăiesc alături de un singur adult. Numărul fraților minori variază între 1 și 9 ; unul din 4 copii (26,6%) are un frate/o soră minor/ă, 30,5% doi frați, unul din cinci (21,4%) trei frați, respectiv patru sau mai mulți frați minori (21,4%).

Toți copiii cresc în familii; majoritatea lor (67%) cu ambii părinți, unul din trei copii provin din familii monoparentale (33%). (Imaginea 1.)

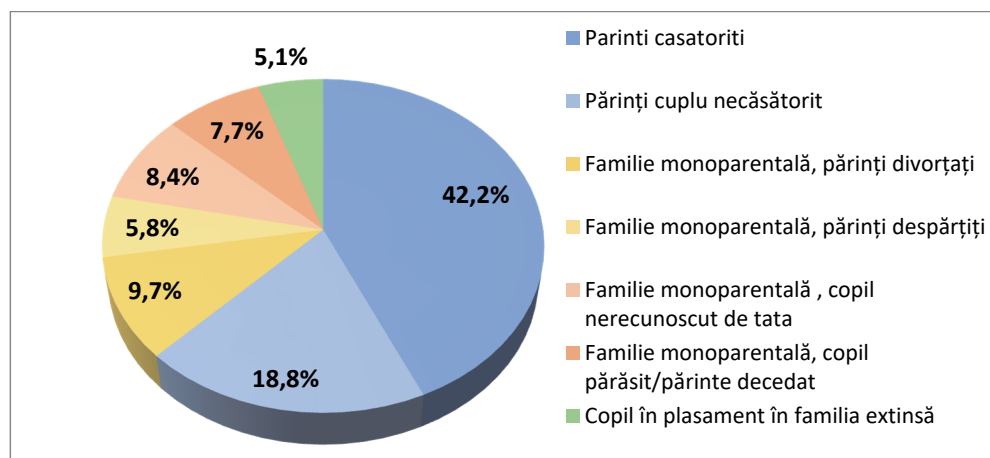

Figura nr. 1. Situația familială a copiilor (N=154)

Famiiliile copiilor se confruntă cu probleme financiare; conform criteriilor de selecție, venitul per membru de familie nu depășește 850 lei/lună.

Unul dintre motivele situației financiare precare poate fi explicat prin carențele educaționale ale părinților, 62,2% dintre mame și 33,4% dintre tați au absolvit cel mult 8 clase. Se remarcă o discrepanță între nivelul de studii al mamelor și taților. (Figura nr. 2).

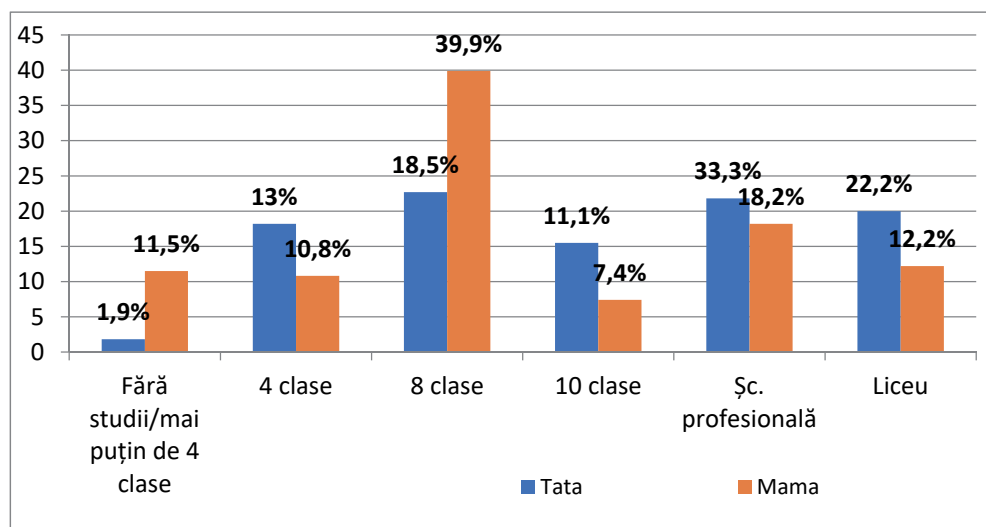
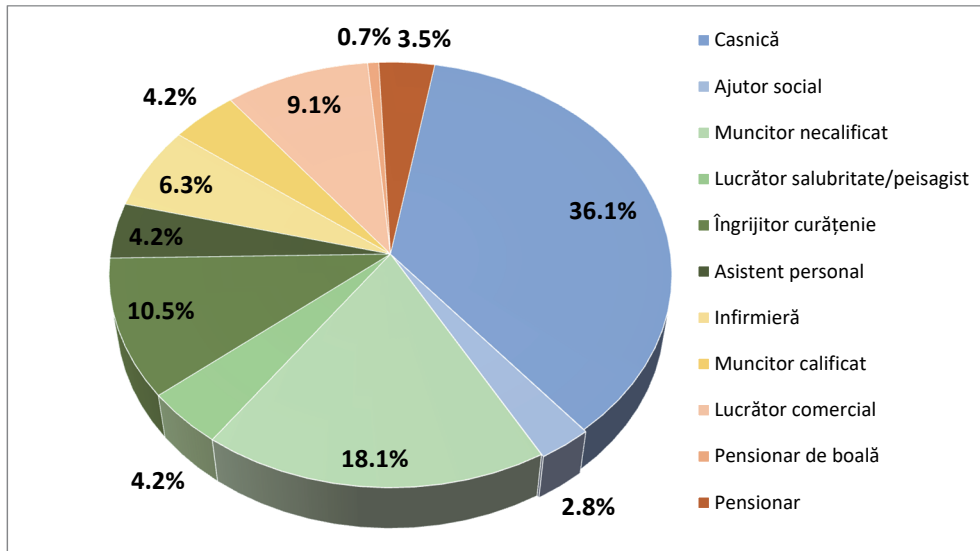

Figura nr. 2. Studiile părinților. (N=154)

Poziția ocupată pe piața forței de muncă a părinților este influențată de nivelul scăzut al studiilor, majoritatea prestează munci care nu necesită calificare sau pentru care este nevoie de studii generale/calificări minime în domeniu. 40,3% dintre mame sunt inactive pe piața muncii, și doar 24.5% dintre ele prestează munci calificate.

Figura nr. 3. Ocupația mamelor (N=144)

În cazul taților, mai mult decât o treime dintre ei (37,7%) sunt inactivi pe piața muncii, (26,4% sunt fără ocupație și fără un loc de muncă, 1,9% șomeri, 1,9% pensionari, 7,5% pensionari de boală,), 27,3% muncitori necalificați, 8,4% lucrători salubritate, 8,4% muncitori calificați în construcții, 7,5% șoferi, 3,6% muncitori calificați, 4,7% paznici.

Conform INS (2021 d) în România, în 2020, rata de ocupare era de 65,6%, în rândul bărbaților procentul fiind mai ridicat (74,4%) față de femei (56,5%). Constatăm faptul că în eșantionul studiat, rata de ocupare a părinților este mai mică față de eșantionul național, în cazul taților diferența fiind de 12,1%, în cazul mamelor de 3,2%.

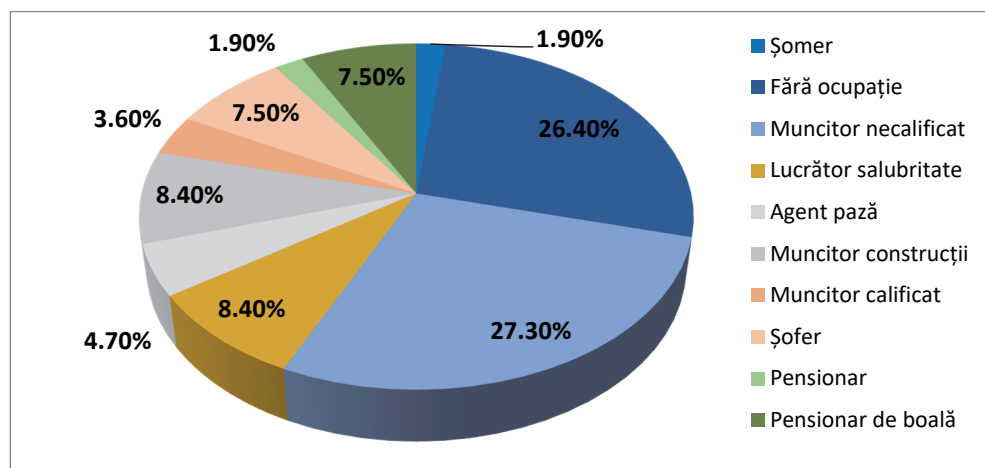

Figura nr. 4. Ocupația taților (n=106)

O altă problemă majoră, din punct de vedere socio-economic, o reprezintă situația locativă inadecvată și incertă. Aproape jumătate dintre familii (46,8%) au în folosință doar o cameră și doar în cazul a 24,7%, proprietarii locuinței sunt părinții copilului. Unul din doi copii locuiește cu familia în chirie (28,9% în locuință socială, 21,4% în chirie de pe piața liberă), 24% la rude.

Unul din cinci copii (22,7%) se confruntă cu probleme de sănătate sau emoționale având un diagnostic stabilit.

În decursul anilor, 46,1% dintre copii s-au aflat cel puțin o dată în situație de corigență; iar la 27% un membru de familie a fost în aceeași situație.

Se remarcă faptul că Centrul EveryChild a reușit să motiveze și să mențină interesul copiilor și al familiilor, doar 9,1% dintre foștii beneficiari au renunțat la serviciile oferite, pe motiv că nu erau motivați, 4,2% dintre elevi s-au transferat la școală specială cu program prelungit, 6,6% s-au mutat într-o altă localitate, iar restul, la finalizarea ciclului gimnazial (23,2%) sau la finalizarea proiectului (56,8%).

Imediat după ce au părăsit centrul, despre 97,4% dintre copiii știm că și-au continuat studiile. Despre o singură persoană, avem

certitudinea că nu a continuat studiile la ieșirea din centru (0,65%), după absolvirea clasei a 8-a, aceasta fiind la vârsta majoratului s-a angajat, iar despre 3 copii (1,95%) nu deținem informații.

Date socio-demografice despre actualii beneficiari

În anul 2020 Centrul EveryChild număra 40 de beneficiari, în studiu au fost incluși doar acei copii care au fost admiși de cel puțin 1 an, adică 38 de copii, (din totalul elevilor au completat chestionarul 36).

Distribuția pe gen este echilibrată, procentul băieților este un pic mai mare (52,8%), jumătate dintre copii (50%) frecventează centrul de 2 ani, unul din patru, (25,1%) de cel puțin 4 ani (Figura nr. 5), 77,8% dintre ei sunt elevi în ciclul gimnazial, 75% dintre copii se declară de etnie română, 13,5% rromă, iar 10.5% mixtă. Jumătate dintre copii (50%) provin dintr-o familie monoparentală (47,4% cresc fără tată, iar 2,6%, fără mamă); 21% din familii numeroase, unde numărul membrilor este mai mare de 5; 39,4% dintre copii au 3 sau mai mulți frați minori.

La nivel național, conform recensământului din 2011, doar 6,58% dintre copii trăiau cu trei sau mai mulți frați minori (Recensământul Populației și a Locuinței, 2011); iar conform Eurostat publicat în 2015, în România ponderea familiilor monoparentale cu cel puțin un copil sub 25 de ani în întreținere era de sub 10% (Eurostat, 2015).

Remarcăm ponderea ridicată (28,9%) a copiilor care au un diagnostic stabilit, asociat de cele mai multe ori cu probleme emoționale-comportamentale.

Toți copiii întâmpină dificultăți pe plan școlar, 44,7% au fost în situație de corigență, iar 31,6% dintre copii au avut un membru de familie care s-a aflat în aceeași situație.

Situația locativă este o problemă majoră pentru mulți dintre actualii beneficiari, un pic diferita de cea a foștilor beneficiari: 44,7% dintre copii se adăpostesc cu membrii familiei într-o singură cameră,

31,6% în două camere, 23,7% nu dispun în locuință de apă curentă și baie. Doar în cazul a 15,8%, locuințele sunt în proprietatea părinților, cei mai mulți (47,3%) locuiesc în chirie (28,9% chirie de la persoane fizice, 18,4% în locuințe sociale), 34,2% la familia extinsă, iar 2,6% într-un imobil al cărui proprietar este angajatorul părintelui.

Majoritatea covârșitoare a gospodăriilor au în dotare televizor (96,4%), frigider (96,4%), mașină de spălat (92,9%), telefon mobil (100%), abonament cablu (89,3). 28,4% din familii posedă un autoturism. 50% dintre copii au acces la calculator/laptop/tabletă.

În anul 2020, venitul per membru de familie a variat între 111-1490 lei, medianul fiind de 660, media 737,4 lei, devierea standard de 374 lei.

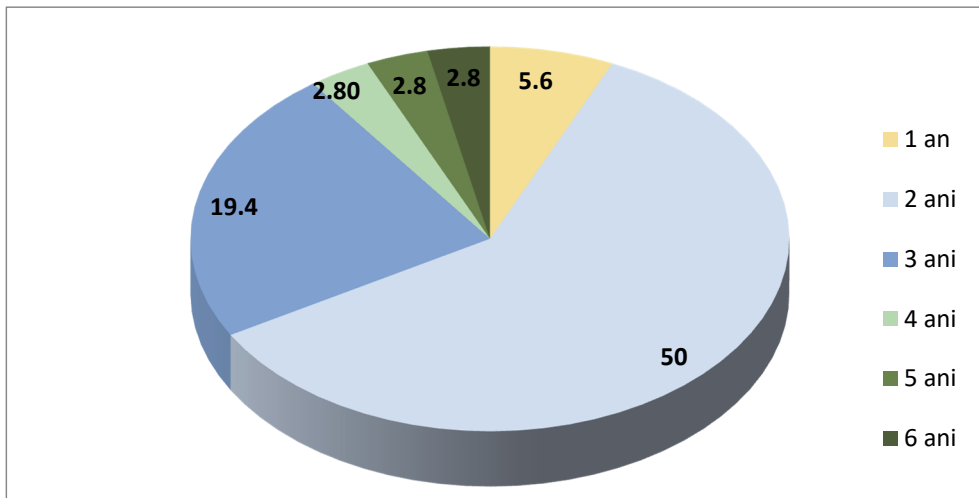
Conform INS, venitul salarial mediu net lunar, în județul Cluj, în 2020, era de 3867,25 lei. (INS,2021a); venitul mediu per persoană în Regiunea Nord-Vest fiind de 1484,34 lei. (INS 2021d), sumă de două ori mai mare față de veniturile beneficiarilor Centrului EveryChild.

Jumătate dintre familii (50%) au raportat restanțe mai mari de două luni la facturi (28,6% datorii la curent electric, 17,9% la cheltuieli lunare la întreținere, 14,3% la chirie, 3,6% la apă-canalizare și 14,3% alte datorii).

În ceea ce privește ocupația părinților actualilor beneficiari, observăm că proporția mamelor inactive pe piața muncii este mai mică, față de eșantionul total (21,6% față de 40,3%), în cazul taților valorile sunt apropiate (35% față de 37,7%). Ocupații mame: casnică 21.6%, femeie de serviciu 21,6%, îngrijitoare 10.8%, infirmieră 10.8%, lucrător comercial 13,5%, muncitor peisagist 2,7%, muncitor calificat 2,7%, muncitor necalificat 2,7%, lucrător salubritate 2,7%, operator calculator 2,7%, șef casă de marcat 5,4%. Ocupații tați: fără ocupație 35%, șofer 20%, agent pază 15%, muncitor necalificat 10%, magazioner 5%, lucrător salubritate 5%., lucrător în construcții 5%, muncitor peisagist 5%.

Locurile de muncă ale mamelor, în general, sunt legate de muncile casnice cum ar fi curățenie și îngrijirea persoanelor.

Față de eșantionul total, remarcăm procentul mai ridicat al copiilor care provin din familii monoparentale (50% față de 33%) precum și modificări în componența etnică. Deși proporția copiilor de etnie rromă, față de eșantionul total este mai mică, dacă ne raportăm la componența etnică a municipiului Cluj-Napoca, copiii rromi sunt suprareprezentati. La recensământul din 2011, 1,01% din populația orașului s-a declarat de etnie rromă (recensământromania.ro) Subreprezentarea etnicilor maghiari se poate explica prin faptul că limba de comunicare în Centrul EveryChild este româna, iar părinții acestor copii se orientează spre fundații, centre, programe de after school care oferă servicii conform propriilor nevoi lingvistice.

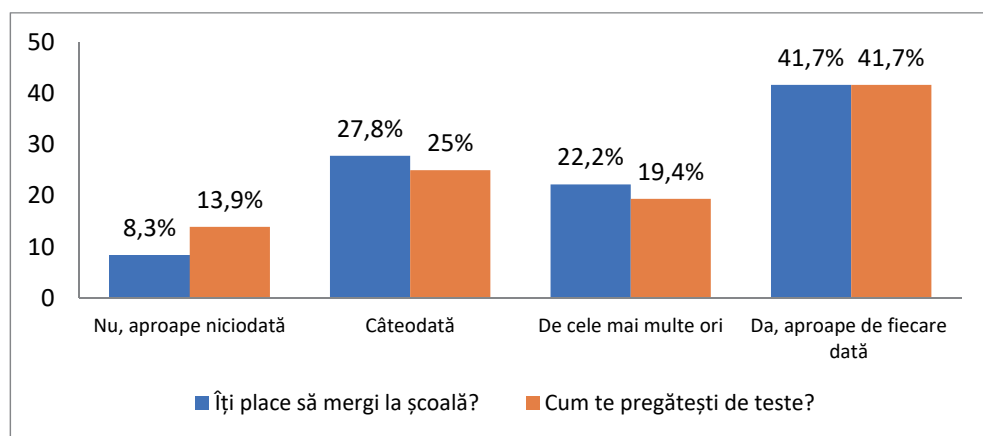
Figura nr. 5. Distribuția copiilor în funcție de anii petrecuți la centrul EveryChild (N=38)

Motivația școlară a beneficiarilor Centrului EveryChild

Doi din cinci elevi (41,7%) declară că de cele mai multe ori le face plăcere să meargă la școală aproape de fiecare dată, 22,2% de cele mai

multe ori, 27,8% doar câteodată, iar 8,3% niciodată. Pentru elevii din ciclul gimnazial școala este mai puțin atractivă, 41,8% dintre ei cel mult câteodată ar frecventa școala, față de copiii din ciclul primar care în proporție de 12.5% au declarat aceeași lucru.

Motivația în ceea ce privește pregătirea pentru teste indică o distribuție asemănătoare, 41,7% dintre elevi se pregătesc aproape de fiecare dată, 19,4% de cele mai multe ori, 25% câteodată, 13,9% aproape niciodată. (Figura nr. 6).

Figura nr. 6. Motivația școlară a copiilor. (N=36)

Majoritatea copiilor (61,1%), obișnuiesc să meargă la școală cu temele făcute (33,3% aproape de fiecare dată, 27,8% de cele mai multe ori, 33,3% câteodată, iar 5,6% aproape niciodată). Constatăm că programa/materia școlară în mare măsură nu reușește să capteze interesul elevilor, 63,9% dintre ei afirmă că cel mult câteodată li se pare interesant ce se predă la școală, 16,7% de cele mai multe ori, iar 19,4% da, de fiecare dată. Relația cu cadrele didactice pentru majoritatea copiilor este distantă (sau mai degrabă părerile sunt împărțite), la întrebarea „Îți face plăcere să discuți cu învățătorii/profesorii?”, 27,8% dintre respondenți au declarat că aproape niciodată, 33,3% câteodată, 8,3% de cele mai multe ori și 30,3% da, aproape de fiecare dată. La fel,

majoritatea elevilor nu obișnuiesc să vorbească despre școală nici cu părinții, 22,2% aproape niciodată, 38,9% câteodată, 8,3% de cele mai multe ori și 30,3% aproape tot timpul. Unul din doi copii admite că se întâmplă să fie indisciplinat la școală (36,1% câteodată, 13,9% de cele mai multe ori).

Jumătate dintre copii (50%) au o părere bună despre performanța lor școlară (47,2% declară „Sunt bun la școală”, iar 2,8% „Sunt cel mai bun”, majoritatea elevilor (55,6%) apreciază că au note bune sau foarte bune.

Opinia beneficiarilor despre serviciile oferite de centru

Opinia copiilor

Majoritatea covârșitoare a copiilor declară că le place să frecventeze centrul de zi, 61% aproape de fiecare dată, 33,3% de cele mai multe ori, restul câteodată; 72% din totalul beneficiarilor au o prezență foarte bună la centru, de cel puțin 4 ori pe săptămână.

Centrul EveryChild reușește să atragă în egală măsură elevii din ciclul primar și gimnazial, precum și copiii cu motivație scăzută și crescută pentru școală (Tabelul 2).

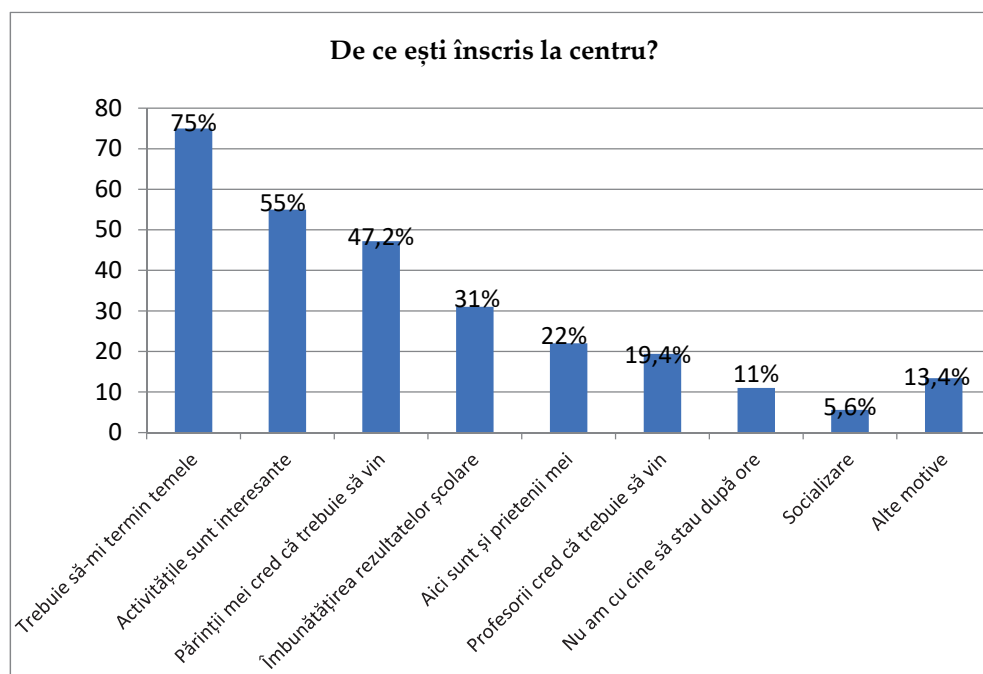
Tabelul nr. 2. Motivația copiilor de a frecventa centrul în funcție de ciclul școlar, motivația de a merge la școală și a se pregăti de teste. (N=36)

		Îți place să mergi la centru?				
		Nicio- dată	Câteo- dată	Da, de cele mai multe ori	Da, aproape de fiecare dată	Total
Îți place să mergi la școală?	Nu, aproape niciodată	0%	0%	0%	100%	100%
	Câteodată	0%	10%	50%	40%	100%
	De cele mai multe ori	0%	12,5%	37,5%	50%	100%
	Da, aproape de fiecare dată	0%	0%	26,7%	73,3%	100%

		Îți place să mergi la centru?				
		Nicio- dată	Câteo- dată	Da, de cele mai multe ori	Da, aproape de fiecare dată	Total
În ce ciclu școlar ești?	Primar	0%	12,5%	25%	62,5%	100%
	Gimnazial	0%	3,6%	35,7%	60,7%	100%
Te pregătești mult de teste?	Nu, aproape niciodată	0%	0%	40%	60%	100%
	Câteodată	0%	11,1%	33,3%	55,6%	100%
	Da, de cele mai multe ori	0%	14,3%	14,3%	71,4%	100%
	Da, aproape de fiecare dată	0%	0%	40%	60%	100%

Trei din patru copii (75%) au reușit să enumere motive multiple pentru care sunt înscriși la centru, cele mai invocate fiind: efectuarea temelor (75%), activitățile interesante (55.6%), părinții consideră că trebuie să participe la activități, prietenii sunt înscriși la centru (22%).

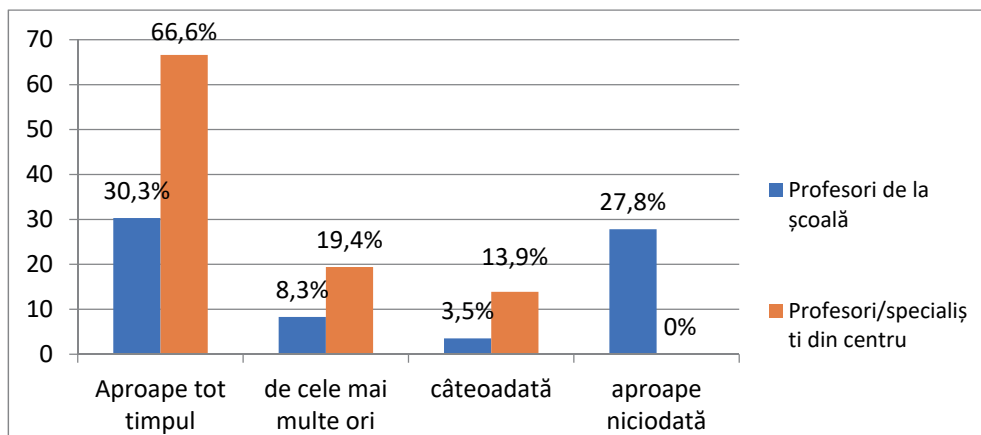
Figura 7. Motivele pentru care copii sunt înscriși la centru, în opinia lor. N=36

Majoritatea covârșitoare a respondenților (91,7%) au declarat că sunt ajutați în realizarea temelor de către specialiștii din centru (80,6% aproape de fiecare dată, 11,1% de cele mai multe ori); 44,4% dintre copii reușesc să-și termine toate temele la centru de fiecare dată, 27,8% de cele mai multe ori, 25% câteodată, 2,8% aproape niciodată).

86,1% dintre copii au sesizat progrese pe plan școlar de când frecventează centrul EveryChild (36,1% cu siguranță, iar 50% probabil).

Se remarcă și o îmbunătățire pe plan emoțional, 80,6% dintre copii consideră că sunt mai fericiți de când participă la activitățile la centru. Majoritatea beneficiarilor (91,3%) se simt în siguranță la centru (69,4% de fiecare dată, 22,2% de cele mai multe ori, iar 8,3% câteodată).

Remarcăm o relație de încredere dintre copii și specialiștii din centru (figura nr. 8); 86%, dintre copii discută cu plăcere cu specialiștii din centru (66,6% aproape tot timpul, 19,4% de cele mai multe ori), iar 91,7% susțin că atunci când inițiază o convorbire, ei sunt ascultați (77,8% de fiecare dată, 13,9% de cele mai multe ori, 8,3% câteodată).

Figura nr. 8. Relația de încredere între copii și specialiștii din centru și școală (N=36)

Părerea copiilor despre programul centrului este împărțită, majoritatea ar opera unele modificări, 22,2% ar dori mai mult timp alocat temelor și meditațiilor, iar 33,3% mai multe activități de

socializare și dezvoltare personală. Copiii din ciclul primar ar prefera mai multe activități de socializare și activități de dezvoltare personală, cei din ciclul gimnazial mai mult timp pentru teme și meditații. (tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3. Opinia copiilor despre orarul centrului. (N=36)

Ciclul școlar	Ce părere ai despre programul centrului?				
		Aș dori mai mult timp pentru activități.	Aș dori mai mult timp pentru teme și meditații.	Orarul este bine așa cum este acum.	Total
	Primar	62,5%	0%	37,5%	100%
	Gimnazial	25%	28,6%	46,4%	100%
	Total	22,2%	33,3%	44,4%	100%

Opinia părinților

Întrebați care este cel mai important lucru ce l-au obținut de la FRCCF, părinții au numit ca prima opțiune sprijinul la teme în proporție de 92,4%, urmată de ajutoarele alimentare (3,6%). Ca a doua opțiune au fost numite ajutoarele alimentare – 17,9%, cu 14,3% rechizitele școlare, consilierea psihologică – 3,6%, ajutorul moral – 3,6%, articolele de îmbrăcăminte – 3,6%, calculator – 3,6%. 61,1% dintre părinți nu au amintit o a doua opțiune.

89,8% dintre părinți consideră că rezultatele școlare ale copiilor s-au îmbunătățit de când copilul frecventează Centrul EveryChild, iar 78,6% au sesizat o îmbunătățire a stării emoționale.

Ca urmare a colaborării cu FRCCF, 75% dintre părinți declară că au avut la cine apela, în caz de nevoie; 53,6% consideră că știu mai multe în viața de zi cu zi, 21,4% au primit sprijin în caz de nevoie, 7,1% și-au găsit un loc de muncă.

Referitor la serviciile acordate, părinții au declarat în proporție de 100% că ei și/sau copiii au beneficiat de consiliere socială,

psihopedagogică și psihologică, sprijin educațional, iar 97,4% de ajutoare de urgență.

Majoritatea covârșitoare a părinților au o părere bună și foarte bună despre tipul de activități pe care le oferă centrul, siguranța și atmosfera pe timpul participării copilului la centrul de zi, masa și gustarea oferite copiilor, transportul copiilor și programul de funcționare a centrului. (tabelul nr. 4)

Tabelul nr. 4. Opinia părinților despre tipul de activități, mediul și accesibilitatea centrului. (N=28)

	Slabă	Bună	Foarte bună	Nu știu
Tipul de activități pe care le oferă centrul	0%	17,9%	82,1%	0%
Siguranța pe timpul participării copilului la centrul de zi	0%	17,9%	82,1%	0%
Atmosfera pe timpul participării copilului la centrul de zi	3,6%	42,9%	53,6%	0%
Masa, gustarea oferită	7,1%	32,1%	57,1%	3,6%
Programul de funcționare	3,6%	28,6%	67,9%	0%
Transportul	0%	39,3%	51,1%	3,6%

Marea majoritate a părinților sunt mulțumiți de activitățile și programul centrului, de faptul că la centru există spațiu și loc potrivit, liniștit pentru efectuarea temelor, copilul are ocazia să își termine la timp și corect temele pentru școală, la centru există alternative de activități de petrecere a timpului liber (Tabelul 5)

În ceea ce privește relația părinților cu centrul, aceștia declară că se simt confortabil când discută cu specialiștii, apreciază că se ține cont de propunerile lor și sunt informați zilnic despre ce se întâmplă cu copilul la centru. Ei sunt de acord cu modul de abordare a problemelor de comportament ale copiilor în centru, susțin că sunt informați despre cum pot lua legătura cu centrul pe durata programului de funcționare și apreciază că cei de la centru încurajează relațiile pozitive între copii.

Părinții se declară mulțumiți de numărul de adulți responsabili de activități care lucrează cu copiii (Tabelul 5).

Tabelul 5. Opinia părinților cu privire la relația lor cu centrul și serviciile oferite copiilor. N=28

	Dezacord total	Dezacord	Acord	Acord total	Nu știu
Sunt mulțumit/ă de activitățile și programul pe care centrul le oferă	0%	0%	14,3%	85,%	0%
Există spațiu și loc potrivit, liniștit pentru efectuarea temelor	0%	0%	28,6%	71,4%	0%
La centru copilul are ocazia să-și termine la timp și corect temele	0%	7,1%	10,7%	82,1%	0%
Există alternative de activități de petrecere a timpului liber	0%	3,6%	10,7%	85,7%	0%
Mă simt confortabil să discut cu cei de la centru	0%	0%	10,7%	89,3%	0%
Cei de la centru sunt de acord cu propunerile părinților	0%	0%	28,6%	71,4%	0%
Sunt informat în fiecare zi despre ce se întâmplă cu copilul meu la centru	0%	0%	10,7%	89,3%	0%
Părinții care doresc să asiste la program sunt bineveniți	0%	0%	32,1%	67,9%	0%
Sunt de acord cu modul în care sunt abordate problemele de comportament ale copiilor în centru	0%	0%	10,7%	89,3%	0%
Cei de la centru încurajează relațiile pozitive dintre copii	0%	0%	7,1%	92,9%	0%
Sunt mulțumit/ă de numărul de adulți responsabili de activități care lucrează cu copilul	3,6%	10,%	25,0%	57,1%	3,6%
Sunt informată cum pot lua legătura cu specialiștii din centru, pe durata programului de funcționare	0%	0%	17,9%	82,1%	0%

După opinia părinților, copiii lor participă cu plăcere la centru, ei se simt bine în compania profesorilor/specialiștilor din centru, se simt

mai fericiți și mai puțin stresați, își rezolvă temele cu ușurință și are o atitudine mai bună față de școală.

Tabelul 6. Atitudinea copiilor față de centrul EveryChild și efectele participării acestora la activitățile desfășurate, după opinia părinților. N=28

	Dezacord total	Dezacord	Acord	Acord total	Nu știu
Copilului meu îi place să participe la activitățile centrului	0%	0%	14,3%	85,7%	0%
Copilul meu se simte bine cu profesorii/specialiștii din centru	0%	0%	17,9%	82,1%	0%
Copilul meu se simte mai fericit și mai puțin stresat de când participă la centru	0%	0%	32,1%	67,9%	0%
Copilul meu are prieteni în cadrul centrului	0%	0%	14,3%	71,4%	14,3%
Copilul meu își rezolvă temele cu ușurință de când participă la centru	0%	0%	50%	50%	0%

Conform celor spuse de părinți, 34,5% dintre copii duc lipsă de îmbrăcăminte, 18,4% de prezența tatălui, 2,6% de prezența mamei, 15,8% de telefoane sau calculator, 2,6% de alimente, 5,3% de activități recreative, 5,3% de jucării, 2,6% de locuință, 2,6% duc lipsă de implicare a unuia dintre părinți, 5,3% consideră că nu duc lipsă de nimic, iar 5,3% nu au răspuns.

Marea majoritate a beneficiarilor primesc sprijin doar de la F.R.C.C.F., 7,9% apelează și la serviciile altor ONG-uri.

ANALIZA CALITATIVĂ A IMPORTANȚEI SPRIJINULUI OFERIT DE CĂTRE CENTRUL DE ZI EVERYCHILD ASUPRA BENEFICIARILOR

Perspectiva beneficiarilor

Motivația copiilor pentru participarea la centrul de zi

Marea majoritate a copiilor, indiferent de ciclul școlar, au răspuns că le place să frecventeze centrul aproape de fiecare dată, 62,5% din ciclul primar și 60,7% din ciclul gimnazial.

Așadar, centrul reușește să se adreseze unui grup larg de copii, motivația acestora de a frecventa centrul nu este influențată nici de ciclul școlar și nici de motivația pe care o au pentru frecventarea școlii sau pregătirea pentru teste.

Motivația copiilor de a frecventa centrul nu variază în funcție de motivația lor de a frecventa școala, motivația de a învăța (de a se pregăti pentru teste) și ciclul școlar. Copiii care au o opinie hotărâtă despre frecventarea școlii, adică au declarat că le place să meargă la școală aproape de fiecare dată sau deloc, au afirmat în proporție foarte mare că le place să frecventeze centrul aproape de fiecare dată (100%, respectiv 73,3%). Cei care sunt mai ezitanți, adică preferă să meargă la școală câteodată sau de cele mai multe ori, au dat răspunsuri mai nuanțate, doar 40%, respectiv 50% preferă activitățile centrului aproape de fiecare dată, însă și în cazul lor proporția celor care ar prefera doar câteodată frecventarea centrului este scăzută, 10%, respectiv 12,5%.

Majoritatea elevilor preferă să frecventeze centrul aproape de fiecare dată, indiferent de motivația de se pregăti pentru teste, cei care nu se pregătesc niciodată în proporție de 60%, cei care se pregătesc câteodată 55,6%, cei care se pregătesc de cele mai multe ori 71,4%, iar cei care se pregătesc aproape de fiecare dată 60%. Copiii care au avut o opinie mai ezitantă (cei care se pregătesc de teste câteodată sau de cele mai multe ori) au răspuns în proporție de 11,1%, respectiv 14,3% că preferă să meargă doar câteodată la centru.

Copiii invocă aproape în egală măsură motive de natură *intrinsecă și extrinsecă*. Am considerat motivație extrinsecă următoarele răspunsuri: „Trebuie să-mi termin temele”; „Părinții mei consideră că trebuie să vin”; „Profesorii mei consideră că trebuie să vin” și „Nu am cu cine să stau acasă după ce termin orele”. Am catalogat ca motivație intrinsecă următoarele răspunsuri: „Activitățile la centru sunt interesante”, „Îmbunătățirea rezultatelor școlare”, „Aici sunt prietenii mei” și „Socializare”.

Dacă motivele invocate le punem în ordine descrescătoare după procentul amintirii de către copii, ordinea primelor patru este: extrinsecă, intrinsecă, extrinsecă și iar intrinsecă, după care urmează două motive de natură intrinsecă, urmate de două de natură extrinsecă. Dacă fiecare motiv invocat de către copii îl notăm cu un punct, atunci obținem 91 de puncte, din care 46 de puncte valorează motivele de natură intrinsecă și 45 de natură extrinsecă. În acest calcul am notat și răspunsurile din categoria altele, unde se regăsesc răspunsuri din ambele categorii.

Motivația copiilor pentru participarea la activitățile centrului a fost măsurată prin identificarea percepției copiilor asupra propriilor motivații pentru participare, descrierea climatului și atmosferei centrului și prin identificarea relațiilor copiilor cu personalul centrului, care ar putea să îi motiveze pentru participare și prin identificarea serviciilor centrului care contribuie la motivația lor pentru participare.

Principalul motiv indicat de copii, pentru care frecventează centrul, este **sprijinul la teme** și îmbunătățirea rezultatelor școlare, opinie care coincide cu cea a părinților.

„Poi atunci aveam mari probleme la matematică și, na, am avut nevoie de ajutor la teme și mai ales la matematică, ca să învăț și acuma se văd rezultatele. Bine acuma în semestrul I, am avut media 6 la matematică, niciodată nu am avut așa mare, tot 5 am avut-o sau 4, 6 nu am avut-o.” (B., cls. a VIII-a)

„Poi, îmbunătățirea rezultatelor la învățătură, să fac teme și să socializez”. (B., cls. a VI-a)

„Poi am mai mulți prieteni, colegi de la centru, am mai mult sprijin și mai mult ajutor, la Germană.” (F., cls. a IV-a)

„Teme, să înțeleg mai bine ce mi se predă la școală, pentru că acuma nu se mai predă așa cum se predă la școală, pentru că se înțelege acuma mult mai greu decât se înțelegea la școală pentru că mai bine pricepi atunci când vezi o persoană în față, când dă din mâini și îți explică față de cum îți explică printr-un calculator, de exemplu când ție îți cade netu tu nu mai înțelegi nimic, sau e gălăgie cineva uită să lase microfonul închis, se aude cum povestește.” (F., cls. a VII-a)

După cum se poate constata, acestea sunt principalele motive pentru care copiii percep că au fost înscriși la centru. Un alt motiv foarte important pe care copiii îl menționează, în afară de sprijinul educațional, este dezvoltarea personală de care beneficiază în cadrul centrului. **Activitățile de dezvoltare personală** la care participă, atât cele desfășurate în interiorul centrului cât și ieșirile, se situează printre principalele motive pentru care aceștia vin la centru. De asemenea se constată faptul că prietenii (colegii de la centru) sunt o altă sursă motivațională foarte importantă pentru participarea copiilor la centru.

Așa cum am s-a menționat în introducere motivația intrinsecă, cat și cea extrinsecă sunt puternice stimulente ale dezvoltării umane, care pot iniția dorința de a participa la centru.

„Frumos, este mult mai bine (să vin la centru) că am mai mulți prieteni, cunosc mai mulți copii, îmi pot face temele mai rapid și acasă nu mai am deloc. Avem și ieșiri.” (F., cls. a IV-a)

Dar pe lângă aceste aspecte care țin de tipul activităților de care beneficiază copiii, întreaga atmosferă și modalitate de desfășurare a activităților constituie un important factor motivator pentru participare:

„Cercul, masa de prânz. Se dădeau smiley face-uri și aveam tombola, mai zicem cum a fost săptămâna și cum a fost ziua. Cercul era zilnic.” (B., cls. a VIII-a)

Conform datelor demografice prezentate anterior privind motivația participării la activitățile educative de la școală și de la centrul EveryChild, se constată faptul că există o motivație mai mare în rândul copiilor pentru participarea la activitățile de la centru decât pentru participarea la școală. Unul dintre motivele pentru care copiii preferă activitățile desfășurate la centru în detrimentul celor desfășurate la școală se datorează activităților de dezvoltare personală existente la centru, pe care elevii nu au ocazia sau nu își permit financiar să le desfășoare la școală. Întrebați care sunt activitățile de care beneficiază la centru dar nu au ocazia să beneficieze la școală, aceștia au răspuns:

„Ieșiri pe afară, ieșirile în alte orașe, excursiile, la școală nu se fac așa de multe și dacă se fac, se fac foarte rar și la centru nu îi chiar așa. În vară nu poți să mergi să ieși afară cu colegii să îți faci și temele, da în vară aici (la centru), poți să îți faci și temele, să ieși și afară și să faci și excursii înafara Clujului și învățăm unele chestii.” (F., cls. a VII-a)

Elevii au apreciat de asemenea flexibilitatea programului.

„Activitățile, ieșirile, masa și na...acolo (la școală) nu poți să te duci așa pe la ce oră vrei tu, adică dacă tu vrei să faci mate, nu poți să mergi să faci mate. Acolo ai o oră stabilită. În schimb la centru dacă vroiam doar la mate, mergeam doar la mate, dacă vroiam doar la română, mergeam doar la română, dacă vroiam la amândouă, mergeam la amândouă.” (B., cls. a VI-a)

Activitățile care le-au mobilizat creativitatea au fost și ele rememorate de elevii intervievați:

„Poi facem desene, ăăă, facem...depinde.... dintr-o hârtie igienică facem un omuleț, facem o..., ceva creativ. Copiii mici se mai joacă, cu puzzle și activitățile de vineri: Adică ieșim în parc, cu bicicleta, sau mergem în parcul Rozelor, sau ne plimbăm așa.. sau ieșim din centru și mergem să ne recreăm. Ca un fel de pauză pentru toată săptămâna.” (B., cls. a VI-a)

Copiii consideră că educația reprezintă cea mai importantă componentă a serviciilor de care beneficiază în cadrul centrului. Cu toate că activitățile extrașcolare sunt o sursă de motivație principală pentru participarea la centru, dacă ar fi să aleagă un lucru cu care centrul a contribuit cel mai mult în viața lor, majoritatea consideră sprijinul educațional pe care îl primesc, primul și cel mai important beneficiu pe care îl au la centru.

„Meditațiile” (B cls. a VIII-a),

„Poi mai învăț lecții și îmi fac temele” (B., cls. a VI-a).

Mai mult decât atât aceștia își evaluează parcursul educațional ca fiind mai favorabil în urma participării la activități desfășurate în cadrul centrului:

„Poi, depinde, de exemplu pe mine, adică eu, înainte să vin la centru, nu...învățam, nu îmi făceam temele și aveam note foarte mici, în schimb de când am venit la centru o început să îmi crească mediile, notele, am făcut temele, am învățat și cam atât. ...” (B., cls. a VIII-a).

Astfel putem să considerăm că un beneficiu indirect pe care centrul îl aduce în viața copiilor este **conștientizarea cu privire la importanța educației**. De asemenea, acești copii se bucură de relațiile formate în cadrul centrului, au descoperit activități extrașcolare pe care nu au avut ocazia să le desfășoare la școală dar, pe primul plan au rămas activitățile educaționale.

„De exemplu pe mine, adică eu, înainte să vin la centru, nu...învățam, nu îmi făceam temele și aveam note foarte mici, în schimb de când am venit la centru o început să îmi crească mediile, notele, am făcut temele, am învățat și cam atât..”
(B., cls. a VIII-a).

Astfel, această conștientizare a importanței educației devine o valoare interiorizată și motivează intrinsec elevii să își dorească să atingă nivele educaționale ridicate, care să le asigure statutul social dorit.

Pentru a analiza imaginea pe care copiii o au despre calitatea serviciilor și pentru a identifica factorii care ar conduce la creșterea motivației pentru participare, copiii au fost întrebați ce și-ar dori să schimbe la centru. Primul răspuns al copiilor a fost *„Nimic”*, unii au continuat prin a menționa că își doresc mai mult din activitățile care deja li se oferă, dar fără a dori o schimbare radicală a funcționării centrului.

„Hmmm... sincer.. Nimic! E bine așa cum îi. Da. E bine așa cum îi! ... (B., cls. a VIII-a)”

Schimbarea percepției copiilor asupra educației, este o contribuție importantă în viața copiilor și poate fi identificată din declarațiile acestora cu privire la dorința lor de a participa la sprijinul la teme și celelalte activități destinate recuperării de lacune educaționale, cu ajutorul centrului, dorință care nu exista înainte ca aceștia să fie înscriși la centru. Un elev de clasa a VIII-a a declarat:

„Înainte să fie centru’, mergeam acasă, după ieșeam afară, cu prietenii. Temele nu le făceam haa (râde)... mergeam fără teme și luam 4 pe temă, că eu acolo luam notele mai mult, pe teme, ălea mici, da acuma nu mai, că acuma nu mai fac. Acum îmi fac temele!”

Climatul pozitiv

Copiii sunt în general foarte mulțumiți de modalitatea de desfășurare a activităților, de program, de timpul alocat activităților desfășurate. La întrebarea legată de îmbunătățirea activităților desfășurate în centru, aceștia au amintit:

„Pff...ăăă...are aproape de toate.... să se organizeze gen să fie doi psihologi care să evalueze un copil o dată pe săptămână. Ajută foarte mult.” (F., cls. a VII-a)

Rolul activităților de consiliere pare să fi fost foarte bine înțeles de una dintre respondente. Aceasta a subliniat rolul consilierii în conștientizarea propriilor nevoi și motivații și în stimularea capacității de autodeterminare.

„Chiar dacă zici tu că nu ai nevoie. Ai nevoie! Când veneam la centru știu că mai mergeam la psiholog și stăteam acolo și povesteam. Să mergi la psiholog e o chestie destul de normală și destul de șmecheră, plus că te face să te simți mai bine și mai plin de viață. Să înțelegi că viața nu-i chiar așa de roz și să te împaci cu chestia asta. Pentru că dacă tu nu faci absolut nimic, nimeni nu o să facă pentru tine.” (F., cls. a VII-a)

și dorința de a participa la mai multe activități în afara centrului:

„Să facem mai multe ieșiri, să vină mai mulți voluntari, să avem mai mulți colegi și cam atât aș schimba.” (F., cls. a III-a).

Se constată o diferențiere în ceea ce privesc ideile de schimbare a activităților centrului, în funcție de nevoile specifice vârstei fiecărui copil. Astfel, cu cât elevii sunt mai mari, cu atât își doresc mai mult să beneficieze de mai multe activități educaționale și de dezvoltare personală, iar elevii de clasele I-IV, au tendința de a dori să se organizeze mai multe activități recreative, jocuri și activități în aer liber.

Deși, datorită condițiilor impuse de pandemie, activitatea centrului a fost desfășurată în aceleași condiții ca la școală, adică în

mediul online, copiii se simt mai fericiți să participe la activitățile educaționale de la centru. În cadrul întâlnirilor online de la centru aceștia se simt mai apropiați de cadrul didactic, se simt mai în siguranță și au o stimă de sine mai mare, care se traduce prin curajul lor de a recunoaște că au nevoie de ajutor, de a discuta problemele întâmpinate și aspectele pe care nu le înțeleg din programa școlară. Acest lucru confirmă, încă o dată, datele demonstrate anterior cu privire la motivația mai mare a copiilor de a participa la activitățile centrului, în detrimentul activităților de la școală. Printre altele, sunt apreciate relațiile cu cadrele didactice din centru, care sunt văzute ca implicate și competente în explicațiile oferite elevilor.

„Ne sună profa pe video și cine vrea răspunde și cine nu, nu. Sunt unii care îs plecați de acasă și nu pot cât timp îs în trafic. Îs puțin mai greu de făcut sau măcar înțelegi puțin mai bine. Îs mai puțini copiii pe video. Oricum profa ne sună și pe messenger și pe whatsapp și îs niște platforme total diferite. Măcar ți se explică de două ori și dacă e în mediul online e un pic mai bine pentru că mai primești un pic de ajutor.” (F., cls. a VII-a)

„La centru parcă avem așa, mai multă veselie ca la școală, pentru că la școală avem o doamnă profesoară foarte strictă, așa mai facem ore, nu ne dă voie să râdem în oră și trebuie să intrăm neapărat. Aici la centru dacă nu putem, e ok. ” (F., cls. a III-a)

Relațiile cu cadrele didactice par să creeze posibilitatea reciprocității:

„Poi avem pe messenger, cu dna profesoară de română și pe whats-up cu dna profesoară de matematică. Adică ea acolo ne sună mai mult și acolo o sun eu mai mult.” (B., cls. a VIII-a)

Un motiv pentru care elevii simt un climat pozitiv la centru se datorează faptului că în procesul de învățare le sunt respectate propriile nevoi, le este respectată opinia și este creat un mediu în care ei să considere ceea ce studiază important și util pentru viața de zi cu zi.

Aceste procese de învățare, care au la bază relația dintre profesori și elevi determină predispoziția elevilor pentru învățare (Wang & Eccles, 2014, p. 2).

„... Gen. La școală nu vine profesorul să te întrebe ce mai faci și cum te simți? Nu e chiar așa de prietenos. E, gata, v-am predat, primul război mondial cum s-a întâmplat și chestii de tipul ăsta sau despre Ecaterina Teodoroiu. Nu vine la tine să te întrebe ce faci și cum ești, în timp ce ea mai are vreo 60 de elevi, fix la tine să vină?, nu! nici nu e așa de simplu.” (F., cls. a VII-a).

Climatul pozitiv din cadrul centrului poate să contribuie la creșterea motivației școlare, nu doar la creșterea motivației pentru participarea la centru. Un motiv pentru care copiii își îmbunătățesc rezultatele școlare în urma interacțiunii pozitive cu adulții se datorează discuțiilor lor, într-un mediu de încredere, cu diferite persoane din cadrul centrului, acest aspect contribuind la confortul desfășurării activităților educaționale datorită eliberării, așa cum copiii o numesc, de anumite gânduri, care îi mențin focusați în altă parte decât la activitatea propriu-zisă. Acest tip de relații le stabilesc, în mod exclusiv, în cadrul centrului și nu au ocazia să le experimenteze la școală, lucruri care au fost semnalate de către copii.

Siguranța

O problemă cu care se confruntă cei din Statele Unite ale Americii, în special în comunitățile dezavantajate, este lipsa supravegherii adecvate a tinerilor pe perioada zilei, deoarece majoritatea părinților muncesc foarte multe ore pe zi pentru a-și putea susține familiile. În urma unei meta analize, realizată de Little P., Wimer C., Weiss, (2007) cu privire la importanța centrelor de zi, s-a constatat că tinerii care nu sunt supravegheați mai mult de 30 de ore pe săptămână sunt mai predispuși să aibă o viață sexuală activă, de asemenea tinerii cu vârste cuprinse între 14 și 17 ani sunt mai predispuși să se angajeze

în comportamente delincvente, iar acest lucru este explicat prin faptul că cele mai multe acte de violență, de delincvență juvenilă se săvârșesc între orele după-amiezii între 16.00 și 18.00, timp în care adolescenții sunt nesupravegheați. (Little P., Wimer C., Weiss H., 2007, p. 7)

„Aș ieși cu colegii și dup-aia m-aș duce acasă. Sau aș merge acasă și aș sta toată ziua în casă și m-aș bucura de viață! (râde).” (F., cls. a VII-a)

„Poi mi-aș face temele, aș colora, fiindcă asta fac de obicei, aș sta un pic, aș citi și apoi aș ieși un pic cu prietenii afară, prin pădure, că acolo e mai liniște.” (F., cls. a III-a)

Relația cu personalul centrului

Conform datelor despre relația cu cadrele didactice la întrebarea „Îți face plăcere să discuți cu învățătorii/profesorii?”, 27,8% dintre respondenți au declarat că nu, aproape niciodată, 33,3% câteodată, 8,3% de cele mai multe ori și 30,3% da, aproape de fiecare dată. În schimb, toți copiii intervievați au găsit cel puțin o persoană de încredere în centrul de zi, cu care să discute, atunci când au o problemă, ceea ce dovedește încrederea elevilor în personalul centrului EveryChild:

„Da cu asistentul social. Mă simt mai bine, că eliberez tot ce am pe suflet!” (F., cls. a III-a)

„Poi depinde, când eram la centru foarte mult vorbeam despre tot ce mi se întâmpla înafara centrului cu un voluntar”. (F., cls. a VI-a)

„Profa de mate e genul care are grijă de tine, nu vrea să te simți nașpa și să faci chestii nașpa, de exemplu să dai un test, nu vrea să iei o notă nașpa, să iei o notă mai mare și să poți înțelege mai bine ce tre` să înțelegi”. (B., cls. a VIII-a)

Perspectiva părinților cu privire la importanța centrului de zi

Motivația pentru participare din perspectiva părinților

În urma unei nevoi acute a copilului, de a fi sprijinit pe plan educațional în vederea acoperirii lacunelor, specialiștii parteneri ai centrului de zi orientează părinții pentru înscrierea copiilor la centru, îi informează cu privire la importanța și beneficiile centrului în sprijinirea copilului. Astfel, motivația părinților de a înscrie copiii la activitățile derulate la centru se datorează în mod principal parcursului educațional al copiilor, care îi situează în pericol de eșec și abandon școlar.

„Prin asistența socială de la primărie. Am avut ceva probleme, am ajuns la dâșii și prin dâșii am ajuns aici” (mama a doi copii înscriși la centru, 36 ani)

Pentru atingerea scopului pentru care copiii au fost înscriși la centru, dar și pentru îndeplinirea misiunii centrului de zi, beneficiarii sunt motivați să participe la activități prin implicarea lor în multiple activități existente la centru. Părinții consideră importantă nu doar partea educațională de care beneficiază copiii dar și celelalte aspecte legate de confortul de care au nevoie pentru a fi concentrați pe plan educațional: rechizite, materiale educaționale, hrana zilnică și nu în ultimul rând siguranță, aspect subliniat de toți părinții intervievați.

*„Pentru a face teme, pentru a-i sprijini, pentru o masă caldă, ajutor, îs multe beneficii și pentru noi. Timpul pe care îl petrece aici sunt în **siguranță**.” (mama a doi copii înscriși la centru, 36 ani).*

Beneficiul numit cel mai des de către părinți a fost sprijinul la teme, menționat de 92.4%, urmat de ajutoarele alimentare 3.6%.

„Cu pregătirea copiilor, eu nu am timp să mă ocup de ei. Vă dați seama, dacă îs la lucru. Aici e altfel, acum nu pot să vină că îs online da când veneau aici stăteam liniștit și la lucru că știam că îs în siguranță.” (tata a doi copii înscriși la centru, 54 ani).

Siguranța în centru din perspectiva părinților

Participarea la centrele de zi oferă copiilor și familiilor acestora beneficii nu doar de natură educațională, activitățile sunt gândite pentru a-i ghida pe copii în parcurgerea cu ușurință a întregului traseu educațional. Se produc efecte pe termen scurt sau imediat asupra copiilor prin sprijinul oferit de către serviciile centrului. Printre principalele beneficii percepute de părinți a fost menționată siguranța copiilor în timpul programului de centru și sprijinul la teme. Această siguranță este dată de locul în care copiii au ocazia să își ocupe timpul într-un mod productiv.

„Mie mi se par destul de bune. Pentru că totuși copiii trebuie băgați în activități și cu copiii în colaborare. Să se cunoască să...una-alta, deci să știe să povestească, să vadă cum e lumea, nu tot închiși, închiși, că dacă îi tot închizi și nu îi duci, normal că copilul când vede pe cineva, trebuie să se știe organiza în viață, cumva., Ca de exemplu, nu citește, aici citește, acasă nu. Teme face jumătăți, acasă face jumătate, aici face toată tema, are un avantaj că e ajutat aici de mai multe persoane la fiecare materie. Acasă nu e ajutat.” (mamă a trei copii înscriși la centru, 54 ani).

Siguranța copiilor pe perioada în care părinții lucrează și nu au posibilitatea să îi supravegheze sau să se ocupe de educația lor, a fost menționată de către toți părinții intervievați.

„Cu pregătirea copiilor, eu nu am timp să mă ocup de ei. Vă dați seama, dacă îs la lucru. Aici e altfel, acum nu pot să vină că îs online da când veneau aici stăteam liniștit și la lucru că știam că îs în siguranță.” (tată a doi copii înscriși la centru, 47 ani)

„Ce ar face? Ar merge la prietenele ei și și-ar pierde timpul cu ele.”

Conștientizarea siguranței vine și pe fondul ocupării timpului copiilor într-un mod productiv, care să îi ferească de acele anturaje de care părinții se tem pentru siguranța copiilor.

Există o colaborare strânsă a asistenților sociali cu școala, mai exact asistenții sociali sunt puntea de legătură între părinți, profesori și elevi, aspecte care sunt apreciate de către părinți și care contribuie la motivația copiilor pentru școală.

„Poi cu școala, și ei verifică notele și absențele că trebuie să le verifice, deci știe că e un pic urmărită, deci nu poate spune că am luat o notă bună și de fapt nu am luat-o, că dacă nu află mami, află centru’.” (mama unui copil înscris la centru, 38 ani)

„Da și ăsta e un avantaj, faptul că nu prea am eu timp să mă duc eu de la serviciu sau de acasă să îi sun pentru orice informație. Îi sunați dvs. iar e un avantaj. Mă informează și pe mine, informează și școala dvs. pe cei de la școală și e mult.” (tată a doi copii înscriși la centru, 47 ani)

„Pe lângă siguranța copiilor și supravegherea școlară, sunt părinți care conștientizează importanța existenței unui suport psihologic din partea părinților.”

„De multe ori și ținând cont că sunt psihologi sau ce îs, mai se poate cere sfaturi, cum se poate face, cum se procedează? Ținând cont că sunt fel și fel de legi care s-o schimbat și nu le știu pe de rost toate.” (mamă a doi copii înscriși la centru, 36 ani)

Părinții pot să apeleze la ajutorul centrului, atunci când condițiile de acasă sunt dificile și echipa multidisciplinară colaborează pentru a găsi soluții integrate care să răspundă exact nevoilor acestora. Se oferă ajutor care constă în îmbrăcăminte, alimente, rechizite pe tot parcursul anului școlar și consiliere psihologică și socială. De asemenea, părinții beneficiază de programe care să le dezvolte capacitatea de colaborare și creștere a copiilor.

„La ședințe uneori în momentul când am fost liberă. Am fost sunată, pentru orice nelămurire au sunat și eu la fel. Am fost ajutată cu alimente, cu haine, cu ce s-a putut și cu ce a fost. Întâlniri cu părinții au fost la care am participat. S-a discutat despre ce fac copiii, cum sunt de atenți, dacă au făcut prostii.” (mamă a doi copii înscriși la centru, 47 ani)

Atunci când au fost întrebați la cine apelează când întâmpină o problemă, au fost menționați în mare măsură asistentul social și coordonatorul centrului dar nu numai, și psihologul, animatorul social sunt persoane de bază.

„La dna coordonator de centru, dna asistent social, la animatorul social.”
(mama unui copil înscris la centru, 42 ani)

Perspectiva specialiștilor din cadrul centrului

Impactul participării copiilor la centru din perspectiva specialiștilor centrului

Pentru identificarea efectelor centrului, am separat beneficiile pe termen lung și pe cele pe termen scurt, care sunt și factor motivator.

Un studiu realizat în Statele Unite a demonstrat faptul că sănătatea emoțională a copiilor se datorează mediului de siguranță pe care îl creează școala, mediu de siguranță care la rândul său ajută la creșterea performanțelor școlare. (Robbinson, Merrick, & Forbes, 2015, p. 4).

În conformitate cu relatările specialiștilor din cadrul centrului și a celor care colaborează cu centrul, se pot distinge câteva categorii de beneficii pe termen scurt ale participării copiilor la centru, și anume beneficii educaționale, emoționale și materiale.

Ei văd ca și beneficiu emoțional al participării copiilor la centru, **mediul de siguranță**, în care copiii se simt înțeleși, în care știu că există persoane care sunt disponibile să îi asculte ori de câte ori este necesar. Acest mediu de siguranță foarte diferit de mediul de acasă, este amintit de toți specialiștii centrului de zi ca fiind un beneficiu primordial pentru dezvoltarea copilului.

„Eu cred că pentru ei, centrul este cumva un loc de refugiu, pentru unii dintre ei chiar este un loc de refugiu, în sensul că, a merge acasă pentru unii dintre ei, nu înseamnă siguranță și din acest punct de vedere sunt copiii care au avut o prezență ridicată, au venit la centru în mod regulat, au ținut să participe la activitățile centrului, au cerut și au dorit și în perioada pandemiei să se deschidă centrul cât mai repede, tocmai pentru că au această nevoie, să fie în altă parte, să nu fie în mediul lor de acasă, care probabil pentru unii dintre ei nu este sigur”. (specialist centrul de zi EveryChild)

„Am văzut acolo libertatea copilului de exprimare vizavi de nevoi, de voi cei care lucrați acolo și vă ocupați. Am văzut creativitatea lor și chiar lipsa fricii aceleia de a spune ceva chiar dacă greșești. Și am văzut, chiar dacă, cum să zic, efecte extraordinare școlare, da?, am văzut deschiderea copilului și faptul că vede altceva, că se poate comunica, sau se poate relaționa altfel, eu am văzut un mediu altfel, deci eu am văzut un mediu prietenos acolo.” (asistent social colaborator cu centrul de zi EveryChild)

„Iar pe termen scurt, gândindu-mă așa ce înseamnă de la o zi la alta, cred că mă întorc tot la ideea de a II-a casă, de refugiu, pentru acel copil contează nu doar mersul la centru, pentru ei au contat pentru că au fost momente în care au schimbat mediul, mediul de acasă, care pentru unii poate a fost toxic, mediu în care a existat abuz din toate formele, cu un mediu în care se simt ocrotiți, un mediu în care cineva a fost tot timpul pentru ei. Unii au venit de bună voie să discute problemele dar alții au fost abordați, fiecare copil cumva a fost scanat, fie că și-a dorit el să vorbească despre problemele lui în scopul de a fi ajutat iar dacă nu a avut curajul, tot s-a ajuns la el, tot a primit un sprijin.” (învățător, centru de zi EveryChild)

Beneficiul educațional este descris prin: spațiu propice, destinat realizării sarcinilor educaționale, care acasă lipsește cu desăvârșire, depășirea obstacolelor educaționale cum ar fi corigențe, evitarea repetenței, îmbunătățirea rezultatelor școlare.

„Pe termen scurt e faptul că beneficiază de ajutor, sunt profesori care îi îndrumă, le explică, psihopedagogul care face același lucru și se simt înțeleși și îndrumați.” (psiholog, centrul de zi EveryChild)

„Cumva cred că pentru ei a contat foarte mult că au avut această posibilitate, pentru că au fost copii care doar în centru au vorbit pentru prima dată de problemele pe care le au și cu siguranță au vorbit despre aceste probleme în speranța că cineva le va îndeplini o mână, și chiar s-a întâmplat lucrul acesta. Se

creează o atitudine pozitivă la nivelul centrului care ajută la identificare de către copii, a spațiului de siguranță, pe care îl asociază cu centrul". (învățător, centrul de zi EveryChild)

Beneficiile materiale le oferă copiilor confortul necesar pentru îndeplinirea sarcinilor educaționale: rechizite și toată maculatura necesară pentru școală, îmbrăcăminte, încălțăminte și nu în ultimul rând masa caldă oferită zilnic la centru.

„Păi pe termen scurt cred că ar fi aceste lucruri materiale, după aia al doilea beneficiu cred că se leagă de faptul că ies din stilul de viață pe care ei îl cunosc și au ocazia să interacționeze, să vadă și să învețe anumite comportamente, sau să vadă stiluri de viață diferite. Apoi și faptul că și-au făcut tema, au o temă rezolvată corect și au știut să răspundă corect a doua zi la școală, ceea ce îi face să aibă mai multă încredere în sine și să vadă că și ei pot să facă față la cerințele școlare și că este important să continue cu educația". (psihopedagog centrul de zi EveryChild)

Participarea la activitățile creative ajută copiii să dezvolte abilități care îi ajută pe termen scurt să se integreze mai bine în mediul școlar dar și pe termen lung în viitoarele relații pe care le vor stabili la nivelul societății.

„Când vine vorba de a se bucura ei ca și copii cred că au contat activitățile pe partea de socializare, tot ceea ce a însemnat activitățile dinafara centrului sau activitățile din timpul pauzei de lucru, pentru că am avut o perioadă în care nu am avut pauze în curte (....). A contat foarte mult faptul că și noi ca și adulți ieșeam cu ei în pauză, pentru că si eu puteam să fiu asemenea lor, liberă, fără presiunea temelor, să mă joc cu ei, să mă bucur cu ei și a contat foarte mult pentru relația copil-elev, copil-specialist, să vadă că pot să se joace ei cu noi." (specialist centrul de zi EveryChild)

Contribuția pe termen lung, a serviciilor oferite de centrul de zi EveryChild

Un studiu realizat în zona rurală a Australiei (Major J., et al, 2013) a identificat factorii de succes în educație pentru copiii de refugiați. Politicile publice din Australia militează pentru îmbunătățirea

abilităților educaționale la copiii de refugiați, deoarece consideră că doar cu ajutorul educației, acești tineri vor beneficia pe viitor de integrare socială corespunzătoare, stabilitate și nu în ultimul rând speranță de viață mai mare. Ca factori de succes în educația copiilor de refugiați s-au identificat resursele materiale și emoționale, apartenența la comunitate și familia. Suportul oferit de către comunitate, prin formarea relațiilor de prietenie, ajută la incluziune, creșterea stimei de sine contribuie într-o mare măsură la succesul educațional al copiilor. (Major J., et al, 2013). Putem concluziona faptul că, doar cu un ajutor care vine din partea tuturor persoanelor care intră în contact cu copiii și care au abordare holistică în intervenția lor, se pot atinge performanțe educaționale. În cadrul EveryChild, așa cum au descris atât copiii cât și specialiștii există o abordare holistică ce contribuie nu doar la asimilarea de cunoștințe ci și la confortul emoțional al copiilor, le dă siguranță și le asigură rețeaua socială de care au nevoie.

În această perspectivă este important să se contabilizeze și efectele pe termen lung ale participării copiilor la centru. Specialiștii și colaboratorii EveryChild au identificat ca beneficii pe termen lung o **stimă de sine sănătoasă** (care ajută la creșterea speranței de viață, viziune asupra propriului viitor), **stabilitate socială**: loc de muncă stabil, care să asigure traiul decent, scăderea **incidenței implicării tinerilor în comiterea infracțiunilor** prin puterea exemplului pe care o au specialiștii de la centru dar și prin ocuparea timpului liber într-un mod productiv, prin activități compensatorii.

„Iar pe termen lung, poate să modifice o traiectorie, faptul că îi oferi ceva pozitiv, îi dai încredere copilului poate să aspire și la o ieșire din mediul ăsta a lui, poate să viseze la un liceu, să îndrăznească să își exprime părerea personală, nu știi să treacă peste părerea părintelui, dacă acesta visează să facă altceva, asta e foarte mult, că le dezvoltă încrederea în ei dacă au încredere și siguranță atunci, ce îți mai stă în cale să faci?” (asistent social, centrul de zi EveryChild)

„...pe termen lung cu siguranță o să îi motiveze să se străduiască mai mult și categoric o să învețe și o să ia niște exemple bune pe care o să le și pună în practică ca la rândul lor să devină un exemplu. În momentul în care văd un comportament sănătos, un comportament bun de la un adult de la centru, mai mult ca sigur, o să îi folosească la un moment dat.” (animator social centrul de zi EveryChild)

„Unul dintre cele mai mari beneficii e că la centru se lucrează foarte mult pe valorile copiilor și dacă au valorile bine încheiate le e mai ușor pe termen lung, învață să empatizeze, să își aștepte rândul, să fie sinceri și iarăși autonomia în învățare, că îi învățăm și pe ei să învețe singuri.” (profesor, centrul de zi EveyChild).

Se creează pe termen lung o motivație intrinsecă și capacitatea de autodeterminare, care sunt instrumente de bază în continuarea studiilor, în special acolo unde sprijinul părinților este scăzut.

În concluzie, participarea copiilor la centru aduce beneficii imediate și contribuie în același timp la formarea tinerilor, viitorii adulți, membri ai societății și comunității. Prin puterea exemplului, sprijinul moral și educațional de care acești elevi dispun la centru, continuă studiile și în același timp, continuând studiile, contribuie la formarea unei societăți educate.

Ca și element important al calității serviciilor oferite de centru se caracterizează felul în care se simt copiii atunci când sunt la centru. Aceste aspecte ale atmosferei centrului de zi, sunt descrise de către specialiștii centrului:

„Cred că se simt cel mai bine aici, pentru faptul că sunt împreună cu alți copii. Altfel poate că lucrul 1 la 1 cu specialistul nu tot timpul este o bucurie, pentru că atunci suntem stricți și lucrăm, dar când au activități cu ceilalți specialiști sau activitățile cu psihologul, psihopedagogul, unde au posibilitatea de a vorbi și despre problemele lor, de a se deschide ei.” (profesor centrul de zi EveryChild).

„Cred că la centru găsesc acel mediu care acasă le lipsește, de multe ori văd pe ei că se simt foarte bine, când văd că vin la centru și pot discuta cu cineva. Înainte de a ajunge la partea școlară, unde sunt sprijiniți, cred că cel mai mult au nevoie să poată povesti cu cineva anumite lucruri, cineva să îi înțeleagă, că ei sunt copii

care sunt să zicem mai speciali, care poate în școală sunt marginalizați, în cadrul cercului de prieteni și cumva în centru sunt toți egali. Nu există diferențele între ei pe care poate le resimt de cele mai multe ori în școală. Poate pentru ei centrul e „ca acasă”, dar uneori la centru e mai bine decât acasă.” (coordonator centrul de zi EveryChild)

Această relație de calitate, descrisă atât de copii cât și de colaboratori, creează acel cadrul de siguranță de care au nevoie copiii pentru a beneficia cu adevărat de serviciile oferite de centru.

Dificultăți cu care se confruntă specialiștii centrului de zi

Specialiștii întâmpină dificultăți legate de munca online, aspecte problematice cu care se confruntă toți specialiștii datorită condițiilor slabe de conectare în online a copiilor, motivației scăzute pentru participare, care vine în urma orelor petrecute în exces în fața dispozitivelor electronice. Iar în unele cazuri, un dispozitiv este împărțit în familie, pentru a acoperi nevoile tuturor copiilor și adulților din familie, aspect care îngreunează disponibilitatea copiilor de a participa la toate activitățile centrului în mediul online. De asemenea, specialiștii recomandă îmbunătățirea dispozitivelor de care beneficiază copiii și posibilitatea creării unor platforme speciale destinate centrului pentru desfășurarea activităților online, deoarece în prezent singurele și cele mai la îndemână platforme de comunicare directă cu copiii sunt facebook și whatsapp, majoritatea dispozitivelor de care dispun copiii nu pot să suporte încărcarea unor programe mai avansate de comunicare.

„Doar cele ce țin de pandemie și faptul că nu reușim să facem activități mai mari în grup așa cum mi-am propus. Cred că sunt cele mai mari nevoi în punctul acesta. Merge mai anevoios să lucrez individual activitățile pe care puteam să le creez în grup, ia mai mult timp și asta e un dezavantaj mare în special pentru copii.” (specialist centrul de zi EveryChild).

A fost amintită și ușurarea muncii pe plan birocratic, deoarece specialiștii sunt responsabili de documentarea activităților și evaluarea muncii cu beneficiarii și prin consemnările zilnice în fișele speciale destinate activităților pe care le desfășoară și acest aspect necesită efort și atenție din partea specialiștilor, momente în care atenția nu este îndreptată către copii.

„Să nu avem atât de multă parte birocratică pentru că noi jumătate din orele noastre din timpul orelor noastre îl alocăm pentru partea birocratică....”
(specialist centrul de zi EveryChild).

Perspectiva colaboratorilor de la nivel local

Beneficii

Pentru susținerea educației copiilor de la EveryChild, se colaborează strâns cu profesorii acestora de la școală și personalul auxiliar. Acest tip de monitorizare școlară bazată pe o bună comunicare cu cadrele didactice aduce beneficii în vederea prevenirii absenteismului școlar, eșecului educațional și nu în ultimul rând în vederea prevenirii abandonului școlar.

De asemenea și cadrele didactice consideră această colaborare o resursă pentru școală, dar mai ales pentru elevi. Beneficii ale participării copiilor la centru, din perspectiva cadrelor didactice, au fost considerate următoarele: sprijinul la teme, progresul educațional sau prevenirea regresului și nu în ultimul rând dezvoltarea abilităților de viață independentă.

„Beneficiile pe termen scurt, faptul că își promovează clasa, că nu rămân corigenți, nu rămân repetenți, astfel nu abandonează școala” (profesor centrul de zi EveryChild)

„Poi pe copilași îi ajută, că vin cu temele făcute și contează foarte mult ca la clasă dimineața copiii să aibă temele făcute, să nu stea deoparte, să nu fie stresăți

că nu au temele făcute, să nu le fie rușine față de colegi și e un lucru în avantajul copiilor că la centru își fac temele". (mediator școlar, școală gimnazială, Cluj-Napoca).

„Să fie adulți autonomi, să poată să își facă o meserie, să se întrețină. Practic asta ar fi scopul educației, doar că noi nu reușim întotdeauna să îl îndeplinim, să creștem adulți autonomi, independenți care să poată să nu depindă de alții, să poată să se întrețină, să aibă o meserie. Asta ar fi pe termen lung. Capacitatea de a te integra pe piața muncii, de a te integra în societate, de a-ți găsi locul practic și pentru asta unii, sau chiar mulți copii au nevoie de ajutor. Nu se pot descurca singuri." (profesor, colaborator, școală gimnazială, Cluj-Napoca)

Perspectiva specialiștilor asupra prevenirii abandonului școlar la EveryChild

Prevenirea abandonului școlar la EveryChild este considerat un obiectiv pe care centrul îl atinge, conform relatărilor profesorilor și asistenților sociali colaboratori, care sunt de părere că prin serviciile pe care centrul EveryChild le oferă, copiii reușesc să nu abandoneze școala. Întrebați în ce măsură reușește centrul să prevină abandonul școlar, specialiștii au răspuns:

„În mare măsură, dacă stau să mă gândesc la cazurile pentru care am colaborat și am discutat, cu convinsul cu intratul în online, în mare măsură". (Consilier școlar)

„În mare măsură. În mare măsură. În mare măsură. În mare măsură. Și asta este frumos pentru că se împletesc acolo serviciile. (...). Evident golul ăsta este unul esențial, suntem cu rata cea mai mare de abandon școlar în Europa. Oare de ce? Pentru că sunt foarte multe locații unde nu există astfel de centre, nu este suficient să faci un after-school, familia are nevoie de mai multe tipuri de servicii pentru a ieși din impasul ăsta. Degeaba lucrezi cu copilul, și lui îi place și ar veni, dacă acasă nu e susținut, merge la after-school dacă nu are o masă unde să-și facă temele, nu are o cameră, tot trăiesc în același mediu. (...) ... primește și meditații, este și ascultat, este și distrat în sensul că mergem și învățăm să socializăm, să petrecem timpul frumos, mergem în excursie, mergem în parc, mergem ne uităm și mirosim florile. Sunt lucruri de care copiii au nevoie. (specialist, protecția copilului DASM)

Impactul centrului la nivel comunitar

Impactul centrului la nivel comunitar se poate traduce prin capacitatea centrului de a oferi soluții alternative potrivite de ocupare a timpului liber, pentru copii, după finalizarea orelor de curs. Întrebați ce ar fi făcut acasă dacă nu era centrul, după finalizarea orelor de curs, majoritatea elevilor ar fi fost afară cu prietenii, aspect confirmat inclusiv de către părinți. Din acest motiv, centrul este exemplu de bune practici în prevenirea delincvenței juvenile, prin activitățile organizate, care le oferă copiilor posibilitatea să se regăsească într-un colectiv potrivit grupei de vârstă și intereselor comune, specifice vârstei, activități care previn implicarea lor în activități ilegale.

Din punct de vedere al colaboratorilor specialiști care lucrează cu copiii înscriși la centru, astfel de centre de zi la nivel comunitar aduc beneficii pe termen lung atât prin prevenirea delincvenței juvenile cât și prin oferirea de exemple pozitive pe care elevii să le perceapă drept modele de urmat în viață și sunt de părere că astfel de investiții trebuie încurajate și dezvoltate la nivel de municipiu.

„E o idee foarte bună pentru că la un centrul de zi unde își fac temele și au activități, se adună și nu mai au timp să bată străzile, să intre în grupuri de cartier de la care nu au ce învăța. La centru găsesc ce au nevoie ei ca adolescenți și ca elevi.” (mediator școlar, școală gimnazială, Cluj-Napoca)

„Păi ar trebui să fie mult mai multe. Ajută foarte mult pentru că susțin cumva școala, nu școala ca și instituție, copiii din școală, să meargă înainte. Pentru că altfel fiecare s-ar descurca cum ar putea. Eu zic că ar trebui cumva încurajate și cumva gândită o strategie, în care să fie finanțate de la buget.... Deci eu zic că sunt foarte important cu condiția ca să fie într-adevăr profesioniste, deci să nu fie niște centre în care facem și noi niște activități, bifăm, am făcut proiect. Deci trebuie făcut așa cum ați făcut voi, cum faceți voi, intervenit structurat. Din toate părțile, pe toate direcțiile, pe partea de asistență socială, pe partea de psihologie, pe partea de mentorat, pe partea asta de coordonat copilul, văzut, la

teme ce probleme are. Deci așa! O activitate complexă.” (profesor, diriginte, școală gimnazială, Cluj-Napoca)

„Cred că, vorbesc în general, oferta pentru tineri e foarte redusă, deci nu prea au tinerii unde să se ducă și din cauza asta, apar găștile acestea de cartier. Din cauză că nu sunt centre pentru tineri unde să se ducă tinerii să se joace ceva. Să facă niște activități recreative. Mai sunt cluburile sportive, dar nu toți sunt înclinați pe partea aceasta de sport. Sau partea aceasta de muzică, unde te duci și cânti. Aici trebuie cumva ajutați copiii, chiar și pentru faptul că te duci undeva să te joci, un joc. Face diferența. Te întâlnești cu alții. Alternative pentru petrecerea timpului liber beneficia.” (profesor, diriginte, școală gimnazială, Cluj-Napoca)

„La nivel comunitar, aici nu știu ce să vă zic, dacă o luăm filozofic, vor deveni acești copii cetățeni responsabili, la nivel comunitar, dacă ne gândim că contribuți la educarea lor putem spune, educarea copiilor pentru a deveni cetățeni activi, cetățeni responsabili, pentru comunitate, eu zic că am cam spune cumva că și asta e un factor”. (consilier școlar, psiholog, școală gimnazială, Cluj-Napoca)

Printre schimbări majore care au apărut în viața copiilor după ce au fost înscriși la centru constatăm **îmbunătățirea rezultatelor școlare**, la unii dintre aceștia, aspect confirmat de către elevi. Un studiu realizat de către Wang și Eccles (2014) demonstrează o legătură între îmbunătățirea rezultatelor școlare și relațiile pozitive pe care copiii le stabilesc cu specialiștii. În cadrul centrului de zi se stabilește o relație pozitivă cu elevii, aceștia au cel puțin o persoană cu care se simt în siguranță să discute aspecte personale din viața lor.

Colaborarea personalului centrului cu instituțiile reprezentative

Importanța centrului la nivelul comunității se identifică prin buna colaborare cu instituțiile de la nivel local, care denotă o calitate a serviciilor oferite de către centru, care sunt de asemenea descrise de către colaboratori ca un punct forte pentru comunitate și pentru familiile cu care colaborează în comun.

Una dintre atribuțiile centrului de zi este colaborarea inter-instituțională cu cele mai importante instituții din viața copiilor și părinților acestora, cum ar fi, școala, serviciile de asistență socială de la nivel local și alte ONG-uri de specialitate. Astfel, pentru a aduce o schimbare în viața copiilor, centrul, prin specialiștii pe care îi are, formează o echipă multidisciplinară și înafara centrului cu specialiști cheie: inspectori de specialitate din cadrul D.G:A.S.P.C, D.A.S.M, profesori, consilieri școlari, mediatori școlari. Cuprinși în interviurile realizate, specialiștii din diverse instituții de specialitate caracterizează rolul colaborării cu EveryChild, în diferite forme:

„... Dacă acel copil are nevoie de anumite servicii, acumă fie că se adresează el direct serviciului, fie că vine prin noi, se adresează nouă pentru suport și identificăm această nevoie, identificăm resursa, si atunci alipim. Pe de o parte acesta este un rol esențial, pe de altă parte, un alt rol al instituției noastre, nu neapărat al serviciului nostru, este susținerea acestor servicii prin acele subvenții care se acordă, acumă nu știu dacă EveryChild a primit sau nu, dar sunt alte centre de zi cu care colaborăm unde e această variantă că se poate susține și financiar programul. Deci văd aicea un rol dublu. Serviciile acordate sunt utile și folositoare pentru că se adresează nevoilor copiilor care sunt identificate prin evaluare.” (inspector de specialitate, protecția copilului D.A.S.M).

„Eu colaborem cu centrul, cu responsabilii de caz, colaborem cu persoana respectivă și ori de câte ori erau nevoi sau probleme. Dacă lipsea copilul, dacă avea note mai mici decât de obicei, dacă erau niște nevoi care trebuiau acoperite, culegeri, rechizite, haine mai deosebite, cum a fost în clasa a VIII-a. Când trebuiau făcute anumite investiții practice: album, o mică petrecere de final. Deci de câte ori apărea o nevoie de genul ăsta, eu colaborem cu responsabilii de caz și niciodată nu a zis: Nu! A venit! Am stat la masa rotundă, dacă erau probleme, din nou, ne întâlneam și discutam, venea și copilul, sau copiii implicați și discutam, deci foarte, foarte profi.” (profesor, școala gimnazială, Cluj-Napoca).

Conform legislației în vigoare amintită de către inspector de specialitate din cadrul DASM (ORDIN Nr. 27/2019), centrele de zi, indiferent de natura serviciilor pe care le oferă, sunt destinate copiilor aflați în risc de separare de părinți și familiilor acestora. Prin urmare

este mai mult decât obligație legislativă, este o prioritate pentru centrele de zi, colaborarea cu instituțiile de specialitate în protecția și promovarea drepturilor copiilor. Această colaborare a centrului de zi EveryChild este descrisă de către șef serviciu Protecția Copilului și a Familiei astfel:

*„...colaborăm mult mai mult pe cazuri, zic eu, dar probabil totul a plecat de la abordarea noastră când am început să ne luăm mai în serios rolul și face parte din monitorizarea planurilor de servicii și de aici a venit și un schimb, adică **referim și noi spre ei, ei alte cazuri spre noi și încercăm să ne completăm. Am încercat în colaborarea asta să nu suprapunem servicii, să venim în completarea serviciilor pe care ei le oferă**, știu că la început când am încercat să stabilim anumite contacte cu familiile, cu copiii astfel încât să nu perceapă nici ei că suntem prea mulți. Adică se întâmplă cât mai firesc totul și sper că nu suntem, nu am vrut să fim un organ de control, sau de verificare, cineva care vine ca și suport atât pentru familie cât și pentru colegii de la centru. Au fost situații, știu în ultimii ani, situații în care, mai delicate de violență domestică sau de abuz asupra copilului în care am colaborat cu colegii pentru că și ei aveau nevoie de suport și pe noi ne-au ajutat foarte mult și ne ajută în continuare informațiile pe care ni le dau legat de ce se întâmplă la centru cu copiii, ne ajută pentru că preiau foarte mult din serviciile lor, eu zic că e un schimb reciproc avantajos care se întâmplă acum în colaborarea asta și sincer ne bucurăm de colaborarea asta.”* (șef serviciu, Protecția Copilului și a Familiei, DASM Cluj-Napoca).

„Pentru noi sunt o resursă importantă, rolul nostru este de a identifica copii în risc și de a le oferi suport, centrul ne ajută în sensul ăsta, DASM-ul are servicii dar aria asta, partea asta de centru de zi pentru copilul școlar, chiar nu avem servicii pe zona asta, colaborările cu FRCCF sunt un real suport pentru noi, altfel ne-ar fi greu să acoperim partea asta. Mai ales că nu este doar un afterschool, colegii lucrează inclusiv pe partea de consiliere psihologică și e important și aspectul ăsta, sau partea de petrecere a timpului liber, sunt mulți dintre copiii pe care noi îi avem în evidență, ne dăm seama încă din partea de evaluare că au nevoie, nu prea ai cum să îi ajuți dacă mergi doar la ei în vizită, dar faptul că ai ocazia să îi îndrumi spre un astfel de serviciu, e un real folos pentru ei și pentru noi ca instituție, reușim să ne atingem cumva obiectivele împreună, în interesul beneficiarului.” (inspector de specialitate, Protecția Copilului și a Familiei, DASM Cluj-Napoca).

Interesul superior al copilului se regăsește în demersurile pe care centrul de zi le are în colaborările interinstituționale.

Un punct forte al centrului de zi EveryChild este profesionalismul de care dau dovadă specialiștii care lucrează acolo. Acest punct forte este caracterizat de relația care se stabilește cu personalul de la EveryChild și a fost subliniat atât de părinți cât și de copii dar nu în ultimul rând de către colegii din instituțiile cu care centrul colaborează. Fiecare specialist, psihologul, asistentul social, coordonatorul au fost descriși ca fiind un pion principal în colaborarea cu centrul și în intervenția pe care o desfășoară împreună cu familiile.

„Punctele forte sunt oamenii care lucrează acolo. Nu neapărat spațiul care pe mine nu mă impresionează. Mă așteptam probabil, acum zic și eu din impresiile mele, prima dată când m-am dus acolo probabil așteptam, știam de EveryChild de ceva timp fiind un centru care funcționează, probabil mă așteptam la un centru wow super modern sau, dar am găsit un personal profesionist și foarte ok și asta acoperă orice nevoie de ordin material. Punctul forte așa văd, specialiștii care lucrează acolo, pentru că ei transformă locul și copiii de acolo. Și faptul, constanța lor, înțelegi, grija și atenția lor la detalii asupra copilului.” (asistent social, colaborator, ONG, Cluj-Napoca)

Este apreciată de către colaboratori, preocuparea specialiștilor centrului pentru înțelegerea și sprijinirea familiilor atunci când întâmpină dificultăți.

„Țin minte că am mers odată la voi și erai și tu și coordonatoarea parcă, și erați foarte preocupați de situația familiei, să înțelegeți contextul și anturajul și modul lor de gândire, ceea ce în alte locuri nu prea atingeau lucrurile astea, sau numai faptic, no a făcut aia, no ok, e de mers la neuro, la psihiatrie, înțelegeți mereu să-i trimitem în alte părți. Evident sunt situații și la noi și la voi situații când ne depășesc abilitățile și capacitățile noastre, îi trimitem și noi. Trebuie să recunoaștem și limita noastră. Dar grija în primul rând, grija și atenția, adică faptul că voi vreți să cunoașteți mai multe, ca să înțelegeți acei copii, nu-i luați ca pe ceilalți, adică nu pe toți la fel și tot așa personalizat. Asta consider eu punctul forte.” (asistent social, colaborator, ONG, Cluj-Napoca).

Activitățile (serviciile propriu-zise) sunt, la rândul lor, considerate un punct forte cu care se remarcă la nivelul municipiului Cluj-Napoca centrul de zi EveryChild, conform colaboratorilor acestora:

*„Wow. **Activitățile** pe care și le-au propus, echipa pe care au pus-o acolo, cu care am avut în ultimii ani să zic privilegiul de a lucra și deschiderea spre nou. Am văzut și anul trecut, ok a venit pandemia, pe toți ne-a pus la pământ, dar mergem înainte, ce să facem, cum să facem, facem conferință de caz, ne gândim cum să ajutăm familia, dacă ceva nu se poate, încercăm alte variante. Determinarea aceasta pe care o au în beneficiul copilului, deci ce-mi place, **întotdeauna reușesc să reprezinte copilul foarte bine** și mai ales în relația cu școala. Că acolo la școală întotdeauna se întâmplă, că copilul ăla e rău, e vai, vai, vin etichete din acestea „frumoase” și școala supărată și modul în care reprezintă copilul și pledează în favoarea lui. Dacă trebuie mutat, asta este, dar încercăm, se încearcă înainte, să-l sprijine să rămână acolo, să nu schimbăm școli, să-l plimbăm prin școli.” (Specialist DASM).*

*„Punctul forte al centrului constă în **complexitatea serviciilor**. Adică nu se axează strict pe un anumit tip de serviciu, cum ar fi doar teme și atât...Deci acesta ar fi punctul forte: complexitatea și faptul că intervin așa în ansamblul problemelor copilului respectiv, adică al clientului, nu doar strict un anumit palier.” (asistent social, D.G.A.S.P.C. Cluj).*

În concluzie, colaborarea interinstituțională deservește scopul și misiunea centrului de zi, factorul cheie în această colaborare sunt specialiștii care discută, de la profesionist la profesionist, situațiile comune întâlnite în familiile pe care le asistă, respectând principiul interesului superior al copilului. Această colaborare interinstituțională nu se bazează doar pe obligațiile și atribuțiile prevăzute din punct de vedere legislativ, ci se bazează pe experiența și relațiile colegiale pe care le-au format specialiștii între ei.

Recomandări ale specialiștilor pentru îmbunătățirea serviciilor oferite de către centru

Pentru determinarea modalității prin care pot fi îmbunătățite serviciile oferite de centru, au fost întrebați toți respondenții interviurilor, specialiști, colaboratori, beneficiari și foști beneficiari despre aspectele care necesită îmbunătățire.

Colaboratorii recomandă la fel accentul pus asupra activităților de dezvoltare personală, care să îi situeze pe copii în categoria persoanelor ușor integrabile în societate.

„Sincer eu nu am văzut că...Din punctul meu de vedere de când am colaborat cu ei, nu cred că sunt, nu știu. Din punctul meu de vedere nu au ce să îmbunătățească. Adică ei se ocupă foarte bine de copii. Poate un spațiu mai mare, nu știu acuma cât de mare au spațiul. Să aibă un spațiu mai mare să poată primi un număr mai mare de copii să-i poată ajuta și de care să se ocupe.” (inspector de specialitate, DASM Cluj-Napoca).

Se observă nevoia specialiștilor atât din cadrul centrului cât și a specialiștilor colaboratori, de a îmbunătăți condițiile de lucru, atât în ceea ce privește spațiul cât și în ceea ce privește creșterea numărului de ore pentru un specialist, sau creșterea numărului personalului de specialitate angajat. Aspecte care se regăsesc în comun cu cele ale copiilor și părinților, prin dorința acestora de a petrece mai mult timp la centru și de a participa pentru mai mult timp la activități.

„(...) Un alt aspect este faptul că lucrezi cu toți copiii cu toate vârstele și 4 tipuri de activități pe care trebuie să le desfășori cu aceștia, ceea ce este foarte solicitant, să faci lucrul acesta în 4 ore și de la distanță și atunci cred că ar fi bine să se restrângă numărul de copii cu care trebuie să lucrezi pe o perioadă mai lungă. Un număr mai mic de copii la un specialist sau mărirea numărului de ore.” (specialist centrul de zi EveryChild).

În legătură cu aspectul prelungirii numărului de ore/specialist sau a personalului centrului, colaboratorii observă tendința schimbărilor

de personal, care afectează calitatea muncii de echipă și a colaborării cu echipa multidisciplinară.

„Nu știu, nu cunosc foarte în detaliu dar, care este, probabil una psihică și greutatea muncii, ar fi și pentru copii și pentru centru să reușească să păstreze personalul pe perioade mai lungi, să nu se schimbe personalul așa de frecvent. Să știți că de foarte multe ori când dezvoltăm o relație bună cu unii sau alții de acolo ni-i deplângem când pleacă, o să se schimbe, de fiecare dată se întâmplă lucrul acela, ca și cum mi-aș pierde colegi de aici din serviciu. Nu știu cum se simte acolo, dar noi din exterior când reușim să dezvoltăm o relația așa de ani de zile, na, o simți ca o pierdere. Și apoi o iei de la capăt; nu zic că acea persoană care vine nu va da, dar necesită timp, investiție, ș.a.m.d. Și probabil acesta ar fi un lucru la care să fie mai vigilenți un pic, cei care au posibilitatea asta să se gândească și la varianta asta. În rest nu știu ce să zic, mai mult decât atât decât se face...sigur fiecare ne putem perfecționa și putem învăța, întotdeauna trebuie să fim deschiși spre nou și să ne străduim să dăm ce-i mai bun din noi. Dar nu văd acum, paleta de activități este diversificată, sunt în trend cu noile tendințe ale copiilor, vocea copiilor e cea care dictează acolo. Nu văd ce anume plusuri ar trebui aduse acolo. (...).” (inspector de specialitate DASM Cluj-Napoca).

De asemenea, sub forma unor recomandări de îmbunătățire a fost observată o recomandare comună între specialiștii instituțiilor, specialiștii centrului și foștii beneficiari. Aceștia și-ar dori să se pună mai mult accentul pe munca cu părinții. Nevoia de implicare mai mare a părinților în activități, dar mai ales în viața copiilor, a fost recomandată deoarece ei consideră că este necesară o mai mare implicare a părinților în motivația școlară a copiilor.

„Din experiența pe care eu am avut-o, mă gândesc că poate ar trebui să existe un departament care să consilieze adulții din familiile acestor copii, pentru că de multe ori de acolo este baiul, copilul chiar dacă ar avea el bune intenții, dacă ajunge acasă și nu e supravegheat, dacă întâlnește un mediu care nu e propice pentru a învăța, părinții aceștia de multe ori nu știu ce înseamnă să fi părinte și nu știu ce înseamnă să își educe copilul sau nu își dau seama că ei sunt exemple și copilul copiază în casă. Deci, poate că asta fiind după mine o cauză a eșecului acestor copii, ar fi bine, dacă ar fi un departament care ar consilia adulții, fiindcă altfel ce facem noi la școală și ce faceți dvs. se cam pierde din cauză că acasă exemplele nu sunt pozitive, copiii nu sunt susținuți, cam așa ca și sugestie, dacă s-

ar putea cu toată familia, atunci poate ar fi șanse mai mari". (profesor diriginte, școală gimnazială, Cluj-Napoca).

„Zic eu, o mai bună colaborare cu familia copilului și o implicare a familiei în activitățile centrului. Pornind de la relația afectivă cu mama copilului, atunci îl dezvoltă și intelectual și uman. Se simte mai sprijinit în evoluția lui. Probabil copilul are nevoie de familie în primul rând, ar trebui în familie să primească acest lucru dar fiind o familie defavorizată atunci avem centre pentru asta". (învățător, clasa a IV-a, școală gimnazială, Cluj-Napoca).

Percepția foștilor beneficiari asupra importanței centrului de zi

Prevenirea riscurilor

În ceea ce privește importanța centrului de zi în comunitate, ea este descrisă de către foștii beneficiari prin ocuparea timpului într-un mod productiv și prevenirea implicării acestora în activități care să le periclitizeze traiectoria de viață. Tinerii sunt conștienți de pericolele la care i-a expus mediul și de implicarea scăzută în educație pe care ar fi avut-o dacă nu ar fi participat la activitățile centrului.

„Stăteam afară și mă jucam. Dacă nu veneam la centru, mă duceam acasă sau la fotbal și de teme nu știu dacă mă ocupam neapărat." (fost beneficiar, liceu teoretic, clasa a XI-a Cluj-Napoca).

„Cu școala? Rămâneam repetent de mult, deci de mult rămâneam repetent, având în vedere și alte caracteristici din școală care nu mi-au plăcut și cred că în momentul de față nu mai eram persoana care îs, pentru am învățat să mă dezvolt și să socializez și cred că în momentul de față eram un golan și jumătate. Pentru că nu am stat lângă niște persoane care de pe stradă puteau să îmi fie idoli. Pentru că nu am crescut într-un loc în care să pot să învăț ceva fain. Vedeam alcool, țigări, droguri de foarte multe ori și în unele cazuri chiar intervenții în masă a poliției. Chestii din astea m-au cam marcat un pic. Am cam prins o frică de ei. Aveam o respingere față de poliție și oameni adulți. Pentru că tot timpul ne ocoleau, vorbeau urât și unii chiar ne alergau sa ne bată. Am avut norocul că eram la centru, că am lucrat cu psihologul și am reușit să trec peste obstacolul ăsta." (fost beneficiar, elev, clasa a XII-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„Sincer nu cred că erau lucrurile pe care le fac astăzi. Nici pe departe. Golăneală, prostii, consum de alcool și posibil consumul de droguri, probleme mari cu poliția, respins de către părinții mei și nu cred că aș fi ajuns la vârsta asta să am 3 ani de zile lucrați pe cartea de muncă. Sincer. Pentru că dacă aș fi învățat de la persoanele din cartier lucrurile alea nu cred că aș fi fost eu din ziua de azi.” (fost beneficiar, liceu teoretic, clasa a XII-a, Cluj-Napoca).

„Nu cred că se putea mai mult de atât! M-o ajutat cât am vrut și cât s-a putut”. (fost beneficiar, elev, clasa a XI-a Cluj-Napoca).

„Nimic! Nimic! Nu aș schimba nimic. Mi-a plăcut totul. Ce pot să facă mai mult? Că mi-a dat practic tot ce am avut nevoie!” (fost beneficiar, elev clasa a X-a).

În rândul foștilor beneficiari ai centrului de zi, se observă o înclinație spre a descrie, într-un mod foarte pozitiv, importanța participării la centru. Motivația lor pentru participarea la centru a fost atât una intrinsecă cât și una extrinsecă. Astfel, unii tineri percep faptul că au fost înscriși la centru din dorința părinților și a cadrelor didactice, iar alții că au fost înscriși datorită exemplului pozitiv, prezent în comunitate (alți copiii/frați participau la centru). Din cei cinci beneficiari intervievați, 4 au fost înscriși la centru din clasa I, toți au finalizat studiile, ajungând mai departe la liceu sau la școală profesională specială. 4 din cei 5, au continuat să frecventeze centrul de zi Clujul are Suflet.

„Eu sunt dintr-o familie foarte mare, 12 în total, pe atunci frații mei mergeau cu centru la Salina Turda, că aveau astm și eu am ajuns la centru pentru că rămăsesem corigentă la engleză și ei m-au ajutat să trec”. (fost beneficiar, student UBB., Cluj-Napoca, 20 ani).

„Sigur, stăteam aproape și m-a adus mama. Mama pentru că nu eram așa de bun în clasa a V-a, am slăbit tare, am decăzut și m-a adus mama aici. M-am înțeles bine, am început să vorbesc cu copiii, am început să vorbesc cu asistentul social, că am apucat-o, pe celălalt asistent social l-am apucat și m-am înțeles, făceam aici activități educaționale. Mă ajutau domnii profesori și doamnele profesoare, mai veneau și nu știu cum să zic, cei care veneau și ne ajutau, când aveam ore de matematică, suplinatori parcă. Voluntari, voluntari, ei mă ajutau și

am crescut, cam până în a VII-a am crescut, am început să fiu bun și din a VII-a am dobândit media de 9,11 și în a VIII-a 8,80 parcă, ceva de genul.” (fost beneficiar, clasa a XI-a, liceu teoretic, Cluj-Napoca).

„Păi că am fost destul de, cum să zic eu să nu sune vulgar și urât. Destul de prostuț la materii, nu prea învățam. Am reușit să dezvolt chestia asta, să reușesc să învăț. Sincer chestia asta m-a ajutat. Pentru că aveam un mic avantaj față de colegii mei, pentru că aveam niște profesori care se ocupau și îmi explicau și erau acolo și am învățat mult mai ușor. Sincer pentru mine ăsta e un motiv mai mic, după ce am început să asimilez, să învăț, ce înseamnă, centru de zi, a însemnat o casă. Pentru că aici copiii ne simțeam în siguranță. Cel puțin printre primii copii, cum am fost eu, printre primele generații de copii care au fost aici, niciodată, nu am avut probleme cu ceilalți colegi, niciodată nu aveam probleme de exemplu: să se supere personalul pe noi, sau să nu socializăm între noi, a fost totul perfect!” (fost beneficiar, elev, școala profesională specială, Cluj-Napoca)

„Motivale pentru care părinții mei m-au înscris aici erau pentru că era aici sora mea mai mare și știau că mă puteau ajuta la teme și la ce nu mă descurcam la școală.” (fost beneficiar, elev liceu, clasa a XII-a, Cluj-Napoca).

Importanța participării copiilor la centru este descrisă prin percepția lor asupra impactului pe care centrul l-a avut pentru ei pe plan personal, dar și pe plan educațional. Tinerii consideră că centrul i-a format pe plan personal, prin tot ceea ce a reprezentat centrul, prin activități, prin personalul de la centru și prin faptul că s-au simțit înțeleși și sprijiniți.

„Pe dezvoltare personală mai mult. Să mă maturizez mai repede, să gândesc o chestie de două ori. Să nu o iau chiar așa cum vine, să stau să gândesc și după aceea să văd unde mă duce. Dacă e bine, dacă e rău.” (fost beneficiar, liceu clasa a XI-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„Sincer să fiu, pot să zic cu mâna pe inimă că m-a învățat să fiu bărbat. Cel puțin asistentul social a fost acolo și el mi-a explicat chestiile astea. De exemplu, când a plecat profa de mate și copiii au început să plângă, mi-a venit și mie să plâng, atunci a venit asistentul social și mi-a zis: Nu plâng! Fii tare! Chestia asta m-a făcut să învăț că trebuie să rămân puternic, în viață trebuie să rămân în picioare, cu capul sus și să trec peste orice obstacol. Chestia asta m-a ajutat mult

pentru că mi-au venit niște probleme pe cap chiar de când eram mic și asta m-a ajutat să nu dau înapoi.” (elev, fost beneficiar, clasa a XII-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„Foarte bine, ca să pot să înțeleg ce ar trebui să fac în viață ok și ce ar trebui să las deoparte, dobândind, gen eu am înțeles ce trebuie să fac, am înțeles cum să vorbesc cu oamenii, cu copiii, am ajuns mai educat decât eram înainte, cu mult. Pentru că nu mă înțelegeam cu toți, eram timid dar aici am învățat că activitățile se fac în grup și nu se fac pe cont propriu. Aici am evoluat și la partea sportivă foarte mult. Când ieșeam cu prietenii în parc după centru și când mă duceam pe la fotbal cu prieteni vechi și aici am învățat multe activități pe care le-am continuat și după centru. Fotbalul, care tot aici a început să îmi placă foarte mult, mai era când mă jucam cu prietenii portocala, acel joc. Am început să fac origami, cum făceam aicea la activități și am continuat. Nu știu ce activități.” (elev clasa a XI-a, liceu profil teoretic, Cluj-Napoca).

„Și sentimental și psihic și fizic totuși și...nu știu, m-a ajutat cel mai mult centrul, când am avut cea mai mare nevoie! Sincer. Aăă poți, pe plan..pe plan monetar. M-a ajutat foarte mult și material.” (elev clasa a XI-a, liceu profil teoretic, Cluj-Napoca).

Contribuția centrului asupra motivației școlare:

Tinerii au fost **motivați educațional**, să continue studiile prin participarea la activitățile educaționale din cadrul centrului. Toți foștii beneficiari consideră că centrul, prin personalul calificat și voluntari, a reușit să contribuie la traseul lor educațional.

„Să înțeleg mai bine anumite lecții. Să povestesc în cercuri. Să pot și eu să discut, să fiu vocal, să nu stau într-un loc, să mă uit la ceilalți, să mă implic.” (elev clasa a XI-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„Foarte mult, pentru că am avut profesori care m-au ajutat, învățam, asistenții sociali veneau la școală, vorbeau cu dirigintele, învățătoarea etc. și aveam altă perspectivă de vedere. Eu de exemplu, când îi vedeam că vin la școală eram fericit. Mi-a plăcut chestia asta pentru că știam că persoana care e acolo vine pentru mine și încearcă să mă ajute.” (elev clasa a XII-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„M-a ajutat destul de mult, mai ales când eram mic, știu că au fost oameni care să îmi explice ce nu înțelegeam la școală.” (elev, clasa a XI-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

În concluzie, motivația elevilor pentru educație se datorează nu numai activităților educaționale în sine și sprijinului educațional, dar și implicării specialiștilor prin atribuții specifice în activitatea școlară a elevilor. Așa cum a fost precizat și de beneficiari, faptul că asistentul social media relația cu școala este perceput de către elevi ca fiind un ajutor suplimentar pentru reușitele lor școlare.

Un factor important în motivația tinerilor pentru participarea la centru, atât pentru beneficiarii actuali cât și pentru foștii beneficiari, sunt activitățile desfășurate într-un mod diferit față de cele de la școală. Întrebați care au fost activitățile lor preferate, foștii beneficiari au răspuns:

„Ieșirile în parc. Mnuu, ieșirile la baza sportivă! Când jucam fotbal, mai erau certuri, dar ne înțelegeam bine, ne distrăm, era fain.” (fost beneficiar, elev, clasa a XI-a, liceu teoretic, Cluj-Napoca).

„Cercul de dans. Asistentul social stătea la birou, puneam muzică de pe laptop și făceam cercul muzical. Ăla când se oprește muzica, te lași în jos. Îți dai seama, participam copiii cu drag și eram fericiți. Chiar și în zilele de școală, după ce ne terminam temele sau nu aveam foarte mult de învățat, mergeam jos în sala de ping-pong, ne jucam, vedeam un film, socializam și efectiv profesorii ne învățau să dezbaterem anumite subiecte și chestia asta ne-a ajutat foarte mult. Cel puțin pe mine. Pentru că la un moment dat, eu având chestia asta, mi-a plăcut foarte mult să dezbater chestiile ăstea, coordonatorul, m-a pus pe mine un reprezentant al elevilor și am participat la tot felul de interviuri și activități. Chestia asta m-a dezvoltat, m-a maturizat un pic mai mult. Da, chestia asta m-a avantajat foarte mult pentru că am cunoscut niște oameni cu care chiar și în ziua de azi socializez, după atâția ani.” (fost beneficiar, elev, clasa a XII-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

Relația cu personalul centrului

Atât pentru beneficiarii centrului, cât și pentru foștii beneficiari, motivația pentru participarea la centru se datorează și relațiilor pe care aceștia le-au stabilit cu personalul centrului dar și cu colegii de la centru. În rândul foștilor beneficiari se poate observa importanța cu care elevii descriu persoanele pe care le-au considerat de referință, pentru ei, în cadrul centrului. Aceștia consideră relațiile pe care le-au stabilit cu specialiștii din cadrul centrului ca fiind de mare ajutor pentru relațiile viitoare în care s-au angajat, datorită modelului pozitiv pe care a reprezentat-o pentru ei, relația cu cel puțin un specialist pe care l-au întâlnit la centru. Atunci când își amintesc de persoana care a fost importantă pentru foștii beneficiari, aceștia o descriu:

„E vorba de asistentul social. Pentru mine, asistentul social nu a fost doar un asistent social, pentru mine a fost un tată. Pentru că și aici și la celălalt centru, oricând aveam o problemă, oricând vroiam să îl întreb ceva, el era acolo. Nu numai pentru mine, și pentru ceilalți copii, și a reușit să facă anumite lucruri pe care nu toți asistenții sociali sunt în stare să le facă. O fost acolo, nu doar pe profilul lui de asistent, o fost acolo ca om! Venea lângă noi și efectiv era acolo trup și suflet. Tot timpul și de când eram mai mici și când am crescut îl alintam tata Marius. Da chestia asta nu însemna numai o poreclă, însemna chiar un lucru normal pentru că țin la el ca și la propriul meu tată.” (fost beneficiar, elev, clasa a XII-a, școala specială profesională Cluj-Napoca).

„Era super ok, pot să spun că era ca o a doua casă pentru mine, abia așteptam să mă duc și copiii ce erau acolo și cine se ocupa de noi” (fost beneficiar, student UBB., Cluj-Napoca, 20 ani).

Consolidarea relațiilor s-a bazat pe încrederea pe care specialiștii au câștigat-o în fața beneficiarilor, aceștia consideră că aveau posibilitatea să discute orice și să fie înțeleși, fără a fi judecați sau etichetați pentru situațiile relatate.

„Poi dacă spuneam ceva, nu mergea mai departe vorba și puteam să am încredere în ei, puteam să spun ceva care nu trebuia să audă toți, puteam să am secrete, de care nu aș fi vrut să audă toți și puteam să mă înțeleg, puteam să

vorbesc calm, nu trebuia să îmi fie frică să vorbesc, nu trebuia să îmi fie frică ce va spune, după ce îi vorbesc.” (fost beneficiar, clasa a XI-a, liceu Teoretic, Cluj-Napoca).

Beneficiile pe termen lung din perspectiva foștilor beneficiari

Pe plan educațional, beneficiile participării copiilor la centru pot să fie măsurate prin nivelul educațional pe care aceștia l-au atins sau la care aspiră, însă pe termen lung centrul nu a avut un impact doar în educație, ci și în dezvoltarea personală a tinerilor.

„Să socializez mai bine, să accept pe toată lumea din jurul meu, așa cum îi, eu nu sunt o persoană prea sociabilă, nu prea socializez cu cei din jurul meu, cu oamenii sau copiii, m-o ajutat să mă apropii mai ușor de cei din jurul meu, având în vedere că am interacționat cu mulți copii și toți eram diferiți, toți din familii diferite. Sau văd altfel lumea din jurul meu, să nu critic până ce nu cunosc”. (fost beneficiar, student UBB., Cluj-Napoca, 20 ani).

Planuri de viitor ale foștilor beneficiari:

Aspirațiile tinerilor care au beneficiat de activitățile centrului de zi se leagă de stabilitatea financiară, ei își doresc stabilitate, menționând acest lucru în raport cu locurile de muncă pe care și le doresc dar și în raport cu locuința pe care și-o doresc.

„Să strâng bani, să îmi deschid o frizerie și dup-aia dacă e, să mergem mai departe. Chiar asta îmi doresc.” (fost beneficiar, elev, clasa a XI-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„Poi aș vrea să am un job stabil și sincer nu vreau, vreau să devin cunoscut, am vrut foarte mult să devin fotbalist, dar nu se poate din cauza problemelor mele de sănătate, dar aș fi vrut foarte mult să devin fotbalist, asta ar fi fost cariera mea, pe care aș fi dorit-o, dar care nu s-a putut și acuma mai am încă 2 ani să mă gândesc ce job mi-ar sta bine și vreau să îmi aleg un job care să îmi placă, nu să fac pentru bani, pentru că banii vor veni după, prima dată tre` să îmi placă. Nu știu, pentru că până acum eram pe plan sportiv, acum nu știu ce să zic.” (fost beneficiar, elev clasa a XI-a, liceu Teoretic, Cluj-Napoca).

„M-am gândit ca după ce mă angajez și îi ajut și pe părinții mei pe plan financiar, să îmi pun niște bani deoparte și să îmi iau creditul acela cu prima casă.” (fost beneficiar, elev clasa a XII-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

„Să fiu sinceră cu tine, nu știu în ce direcție să o iau (râde)... lucrez de la 15 ani, nu știu neapărat în ce direcție să o iau, facultatea am pus-o pe planul 2 pentru că fiind online, acasă nu pot să stau să mă concentrez și nu mă ajută să trec cu ușurință, dar vreau să îmi termin facultatea, nu știu ce o să fac după ce termin, dar vreau să o termin.” (fost beneficiar, student UBB., Cluj-Napoca, 20 ani).

În concluzie, la întrebarea „ce planuri de viitor ai?”, toți foștii beneficiari își doresc să aibă un job, care să le aducă satisfacții nu doar materiale. Aceștia aspiră la meserii care să îi motiveze să își păstreze locul de muncă și să facă, ceea ce fac, cu plăcere.

Recomandări ale foștilor beneficiari pentru îmbunătățirea serviciilor oferite de către centru

„Să îi convingă pe părinții mei să mă mai trimită, pentru că până la urmă ei m-ar mai fi trimis dacă ar fi fost încurajați mai mult poate, pentru că eu când am zis că nu mă mai duc pentru că e prea departe, ei au zis: ok. Deci, probabil, dacă ar fi vorbit mai mult cu ei să îi convingă să mă trimită mai des, poate așa aș fi continuat să mă mai duc.” (fost beneficiar, student UBB., Cluj-Napoca 20 ani).

„Locația. Mi se pare foarte mic pentru câți copii veneau. Culoarele de pe pereți, să nu fie albul acesta, să fie ceva mai deschis. Mai colorat, să fie o atmosferă mai bună pentru copii. Să nu vină să vadă peretele alb ca și la școală. Să fie mai interesant, mai atractiv.” (fost beneficiar, elev liceu, clasa a XII-a, Cluj-Napoca).

„Nu știu, aș face locul mai mare, să fie un loc mai mare și, în rest, aș aduce o masă de ping pong. Da ca lumea.” (fost beneficiar, elev clasa a XII-a, școala profesională specială, Cluj-Napoca).

Sunt doar câteva sugestii de îmbunătățire aduse de către foștii beneficiari, majoritatea au simțit că au fost ajutați atunci când au avut nevoie.

„Nimic! Nu aș schimba nimic. Mi-a plăcut totul. Ce pot să facă mai mult? Că mi-a dat practic tot ce am avut nevoie!” (fost beneficiar, elev liceu, clasa a XI-a, Cluj-Napoca).

„Nimic, lucrurile erau super tari. Un singur lucru mi-ar fi plăcut să îl fac, mi-ar fi plăcut ca noi să ținem activități, să dezvoltăm anumite idei și să facem mai multe grupuri, chestia asta mi-ar fi plăcut mult mai mult, ca noi să putem fi stăpâni pe un lucru. Să creem lucrurile astea. Pentru că asta dezvoltă imaginația, lucru care îl cam pierzi în școală ca și copil. Sincer acolo ești robot, înveți asta. Nu. Dacă copilul își dezvoltă imaginația se dezvoltă mult mai repede. Eu cel puțin m-am dezvoltat mult mai repede și m-am maturizat pentru că mi-am folosit imaginația și pentru că mereu am fost acolo.” (fost beneficiar, student UBB., Cluj-Napoca 20 ani)

Limite ale cercetării

În contextul actual epidemiologic, colectarea datelor atât calitative cât și cantitative este un proces îngreunat, datorită restricțiilor care au condus la imposibilitatea întâlnirilor față în față, pentru o lungă perioadă de timp. Acest lucru a fost gestionat prin completarea chestionarelor telefonice, atât în cazul copiilor, cât și în cazul părinților. Un aspect etic care se ridică în cazul completării chestionarelor prin telefon în rândul copiilor, este acuratețea datelor transmise de beneficiari, având în vedere că întrebările măsoară satisfacția copiilor, un răspuns telefonic, într-un mediu în care copiii sunt supravegheați de către părinți, poate să fie influențat de prezența părinților în momentul completării chestionarului. Lipsa intimității, lipsa unui spațiu confidențial între respondent și cercetător, constituie o influență majoră asupra rezultatelor cercetării.

Cercetarea și-a propus identificarea foștilor beneficiari ai centrului de zi EveryChild, care au finalizat studiile și nu au continuat participarea la centrul de zi Clujul are Suflet. Imposibilitatea deplasării la domiciliul acestora pe perioada pandemiei a dus la imposibilitatea identificării beneficiarilor care nu se mai află în evidența directă a FRCCF-ului. Motiv pentru care nu s-a identificat opinia foștilor beneficiari care nu urmează nici o formă de învățământ cu privire la importanța pe care centrul a avut-o asupra traiectoriei lor de viață.

CONCLUZII

În concluzie, în ceea ce privesc întrebările de cercetare formulate, elevii **descriu beneficiile participării la centrele de zi**, ca fiind de ordin imediat, beneficii materiale, emoționale și educaționale, dar și pe termen lung, prin consolidarea cunoștințelor care îi vor ajuta în viitor să relaționeze, să se integreze în societate. **La nivel local, impactul pe termen lung al participării copiilor la centru, din perspectiva colaboratorilor**, este considerată prevenirea actelor delincvente și capacitatea tinerilor de angajare pe piața muncii. Sunt considerate **satisfacții ale părinților copiilor, pentru posibilitatea participării la centru**: siguranța pe care centrul o oferă părinților și copiilor, care este oferită de către personalul centrului și beneficiile materiale pe care centrul le oferă familiei ca întreg. În ceea ce îi privește pe foștii beneficiari ai centrului de zi, **se constată că centrul a contribuit la formarea lor educațională** prin faptul că i-a monitorizat și a prevenit abandonul școlar în cazul lor, iar din punct de vedere social, beneficiarii simt că pot să formeze mai ușor relații și aspiră la îmbunătățirea condițiilor de viață prin locurile de muncă pentru care se pregătesc sau deja le dețin.

Rezultatele studiului confirmă datele statistice și cercetările reprezentative efectuate la nivel național și internațional, care indică faptul că elevii care provin din familii sărace și cei ai căror părinți au un nivel de școlarizare scăzut întâmpină dificultăți pe plan educațional, iar riscul de abandon școlar este crescut. Parcursul socio-profesional al părinților adevărește faptul că sărăcia se perpetuă și din cauza nivelului

scăzut al studiilor, șansele de integrare în piața muncii scad, iar munca prestată este slab cotate și remunerată. Astfel, copiii acestor persoane încep parcursul școlar cu două mari dezavantaje, pe de o parte din cauza situației financiare precare și a condițiilor locative inadecvate, nu au condiții fizice pentru studii, spațiu sau rechizite, nu au acces la diverse activități care le dezvoltă personalitatea, talentele și cunoștințele, acestea având un cost material, iar în cazul în care întâmpină dificultăți pe plan educațional, părinții nu le pot oferi sprijin, deoarece cerințele școlare depășesc nivelul acestora de cunoștințe. În cazul familiilor cu mulți copii sau a familiilor monoparentale, părintele adeseori nu are nici timpul necesar pentru a-i oferi suport copilului.

În sprijinul acestor copii vulnerabili pot veni centrele de zi. Rezultatele indică faptul că prin implicarea tuturor actorilor principali cu care copilul interacționează, familie, instituții de stat și neguvernamentale, printr-o abordare holistică, centrată pe nevoile copilului, abandonul școlar poate fi prevenit, iar cercul vicios al reproducerii sărăciei întrerupt.

F.R.C.C.F. se adresează copiilor vulnerabili, în risc de abandon școlar. Beneficiarii alcătuiesc un grup eterogen, Centrul EveryChild reușind să atragă și să motiveze copii care au motivație școlară diferită, provin din școli diverse, sunt elevi din ciclul primar și gimnazial, aparținând diverselor etnii.

Copiii participă la activitățile centrului nu doar din motive de natură extrinsecă, la presiunea părinților, cadrelor didactice, rezultatelor școlare slabe, ci și intrinsecă, pentru că activitățile le par interesante, la centru și-au făcut prieteni și vor să-și îmbunătățească rezultatele școlare.

Teoria autodeterminării explică faptul că motivația elevilor pentru școală sau a adolescenților în special este influențată de modalitatea în care școala (centrul în cazul copiilor beneficiari) asigură un mediu suportiv, în care copiii să se simtă înțeleși, importanți și

autonomi, pentru că doar atunci nevoile fiziologice și psihologice sunt satisfăcute. (Wang. M., Dishion T, 2013, p. 12-14). În cazul centrului, beneficiarilor le sunt asigurate nevoile fiziologice, prin masa caldă oferită zilnic, pachetele cu alimente și îmbrăcăminte, rechizite, dar și nevoile psihologice specifice vârstei copiilor, prin asigurarea mediului de sprijin, a activităților recreaționale și formarea relațiilor potrivite și specifice vârstei, cu copiii din cadrul centrului.

Este de remarcat relația de încredere care s-a format între copii și echipa multidisciplinară din centru, fapt ce, din păcate, nu se poate constata și în relația dintre elevi și cadrele didactice din școală. De altfel, colaboratorii centrului numesc ca un atu forte al centrului echipa multidisciplinară, dăruirea și profesionalismul specialiștilor.

Între anii 2010-2020, perioada care cuprinsă de studiu, Centrul de zi EveryChild a oferit servicii pentru 154 de copii în risc de abandon școlar. În perioada menționată, doar despre un fost beneficiar avem certitudinea că a abandonat școala după finalizarea clasei a 8-a, dar și aceasta s-a integrat pe piața muncii, fiind deja major, iar despre 3 copii nu avem informații. Raportat la 154 de beneficiari, rata abandonului școlar până în clasa a 8-a este 0%, iar imediat după finalizarea clasei a 8-a este între 0,65-1,95%. Rezultatele beneficiarilor centrului de zi EveryChild sunt foarte bune, mai ales că aceștia, din cauza criteriilor de selecție, fac parte din grupul vulnerabil. Așadar, serviciile oferite de FRCCF au avut un aport semnificativ în rezultatele copiilor vulnerabili, reușind să-i motiveze și pe termen lung, în condițiile în care doar 7,9% dintre copii primesc ajutor din partea altor ONG-uri, majoritatea dintre ei de ordin material.

Se constată o nevoie, semnalată de specialiști și colaboratori de la nivel local, de extindere a serviciilor de tipul celor oferite de EveryChild, deoarece sunt apreciate pentru capacitatea lor de combatere

a infraționalității juvenile, oferirea de alternative de petrecere a timpului liber într-un mod corespunzător pentru copiii care provin din familii cu dificultăți socio-economice și nu în ultimul rând, pentru modalitatea în care susțin educațional beneficiarii.

BIBLIOGRAFIE

- Banciu D., Momeu L., Luca C., Ștefăroi N., Iorgulescu G., Catwell N. (2015). Practici și norme privind sistemul de justiție juvenilă din România, UNICEF accesat la 27.03.2022. content/uploads/2015/08/justitie_juvenila_romana.pdf
- Comisia Europeană (2020). *Monitorul Educației și Formării 2020*, accesat la 03.05.2021. https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/romania_ro.html
- 2020/countries/romania_ro.html Dr. David-Kacso A., Dr. Orzea I., Dr. Raiu S., Dr. Roth M. (2021). *Raport de cercetare. Evaluarea climatului școlar*, Risoprint, pp. 16-20, ISBN 978-973-53-2769-9.
- DiMaggio Paul (1982). „Cultural Capital and School Success: The Impact of Status Culture Participation on the Grades of U.S. High School Students”, *American Sociological Review*, Vol. 47, No. 2 pp. 189-201. <https://doi.org/10.2307/2094962>
- Geiger E, Britsch, (2017). *Out-of-School Time Program Evaluation Tools for Action* Northwest Regional Educational Laboratory. <https://educationnorthwest.org/sites/default/files/ost-tools.pdf>
- Eurostat (2016). Arhive: Statistici demografice la nivel regional, accesat la 20.03.2022 https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Archive:Statistici_demografice_la_nivel_regional&oldid=263809
- Institutul Național de Statistică (2011). *Recensământul populației și al locuințelor 2011*, accesat la 15.04. 2021. <http://www.recensamant.romania.ro/rezultate-2/>

- Institutul Național de Statistică (2020). *Dimensiuni ale incluziunii sociale în România Anul 2019*, accesat la data de 20.08.2021.
- Institutul Național de Statistică (2021a). *Buletin Statistic lunar la județului Cluj nr. 1*, accesat la 20.03.2022. <https://cluj.insse.ro/anunturi/buletine-statistice-lunare-anul-2021/>
- Institutul Național de Statistică (2021b). *Dimensiuni ale incluziunii sociale Anul 2020*, accesat la data de 2021.12.10. https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/dimensiuni_ale_incluziunii_sociale_in_romania_2020.pdf
- Institutul Național de Statistică (2021c). *Starea socială și economică a României 2018 și 2019 Date statistice*, accesat la 08.08.2021.
- Institutul Național de Statistică (2021 d). *Tendințe sociale*, accesat la data de 20.03.2022 https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/tendinte_sociale_2.pdf
- Janosz Michel (2000). *L'abandon scolaire chez les adolescents*. Perspective Nord Americane VEI Enjeux, nr. 122.
<https://www.semanticscholar.org/paper/L%27abandon-scolaire-chez-les-adolescents%3A-Janosz/55244a37330e7d1ce9482431748083c873356ced>
- Little P., Wimer C., Weiss H. (2007). *After School Programs in the 21 Century: Their Potential and What It Takes to Archive It*, An Issue and Opportunities in Out-Of-School Time Evaluation Research Brief Harvard Family Research Project.
- Bodonyi E, Hegedűs J, Fekete, M (2016). „Korai iskolaelhagyás – kriminalitás – megoldási lehetőségek az oktatás szemszögéből”. In: *Jazykovedné, Literárnovedné A Didaktické Kolokvium XXXII. Z-F Lingua*, pp. 22-32. ISBN 978-80-8177-017-3.
- Major J., Wilkinson J., Langat K. (2013). *Sudanese young people of refugee background in rural and regional Australia: Social capital and education success*. Australian and International Journal of Rural Education. 23 (3), 95-10.

- Comisia Europeană, *Monitorul educației 2019, România*. https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-romania_ro.pdf
- Comisia Europeană, *Monitorul educației 2020, România*. http://www.anc.edu.ro/wp-content/uploads/2020/11/Monitorul-educatiei_2020.pdf
- Morsy L., Rothstein R. (2015), *Five social disadvantages that depress student performance, why schools alone, can't close achievement gaps*, Economic Policy Institute pp. 2-36. <https://www.epi.org/publication/five-social-disadvantages-that-depress-student-performance-why-schools-alone-cant-close-achievement-gaps/>
- ORDIN Nr. 27/2019 din 3 ianuarie 2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale de zi destinate copiilor. https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2019/Ordine_standard/Ordin_27_2019.pdf
- OECD (2018), *Programme for international. Student assessment (PISA), Results from PISA 2018*. https://www.oecd.org/pisa/publications/PISA2018_CN_ROU.pdf
- Robbinson L., Merrick M., Forbes, L. (2015). „Conceptualizing and Measuring Safe, Stable, Nurturing Relationships and Environments in Educational Settings”, *J Child Fam Studie*, p. 4.
- Schargel, F.P., Thacker, T, Bell J.S. (2007). *From At Risk to Academic Excellence. What Successful Leaders Do*. Richard H Adin Freelance Editorial Services, New York.
- Recensământul Populației și Locuințelor 2011 – Volumul IV: Clădiri, Locuințe, Gospodării. Accesat la 20.03.2022. <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>
- UNICEF, (Aprilie 2020), *Evaluarea rapidă a situației copiilor și familiilor, cu accent pe categoriile vulnerabile, în contextul epidemiei de COVID-19 din România*, Faza I, pp. 1-54. <https://www.unicef.org/romania/media/2196/file/EVALUAREA%20RAPID%C4%82%20A%20SITUAREA%20C8%9AIEI%20COPIILOR%20%C5%9EI%20FAMILIILOR,%20CU%20ACCENT%20PE%20CATEGORIILE%20VULNERABILE,%20>

20%C3%8EN%20CONTEXTUL%20EPIDEMIEI%20DE%20COVID-19%20DIN%20ROM%C3%82NIA.pdf

UNICEF, (Iunie 2020), *Evaluarea rapidă a situației copiilor și familiilor, cu accent pe categoriile vulnerabile, în contextul epidemiei de COVID-19 din România*, Faza II, pp. 1-67. <https://www.unicef.org/romania/media/2416/file/EVALUARE%20RAPID%C4%82%20A%20SITUA%C8%9AIEI%20COPILOR%20%C8%98I%20FAMILIILOR,%20CU%20ACCENT%20PE%20CATEGORIILE%20VULNERABILE,%20%C3%8EN%20CONTEXTUL%20EPIDEMIEI%20DE%20COVID-19%20DIN%20ROM%C3%82NIA%20Runda%202.pdf>

Unicef, *Broșură, Pachetul Educație Incluzivă de Calitate*.
<https://www.unicef.org/romania/media/806/file/Bro%C8%99ur%C4%83%20Pachetul%20Educa%C8%9Bie%20Incluziv%C4%83%20de%20Calitate.pdf>

Vîrlan, M și Diță, M (2018). „Diminuarea abandonului școlar prin activități psiho-socio-educative”. *Journal of Psychology. Special Pedagogy. Social Work (PSPSW)* Volume 50, Issue 1.

Varly P, Iosifescu C, Fartușnic C, Andrei T, Herțeliu C (2014). *Costul investiției insuficiente în educație în România*. București: Editura ALPHA MDN.

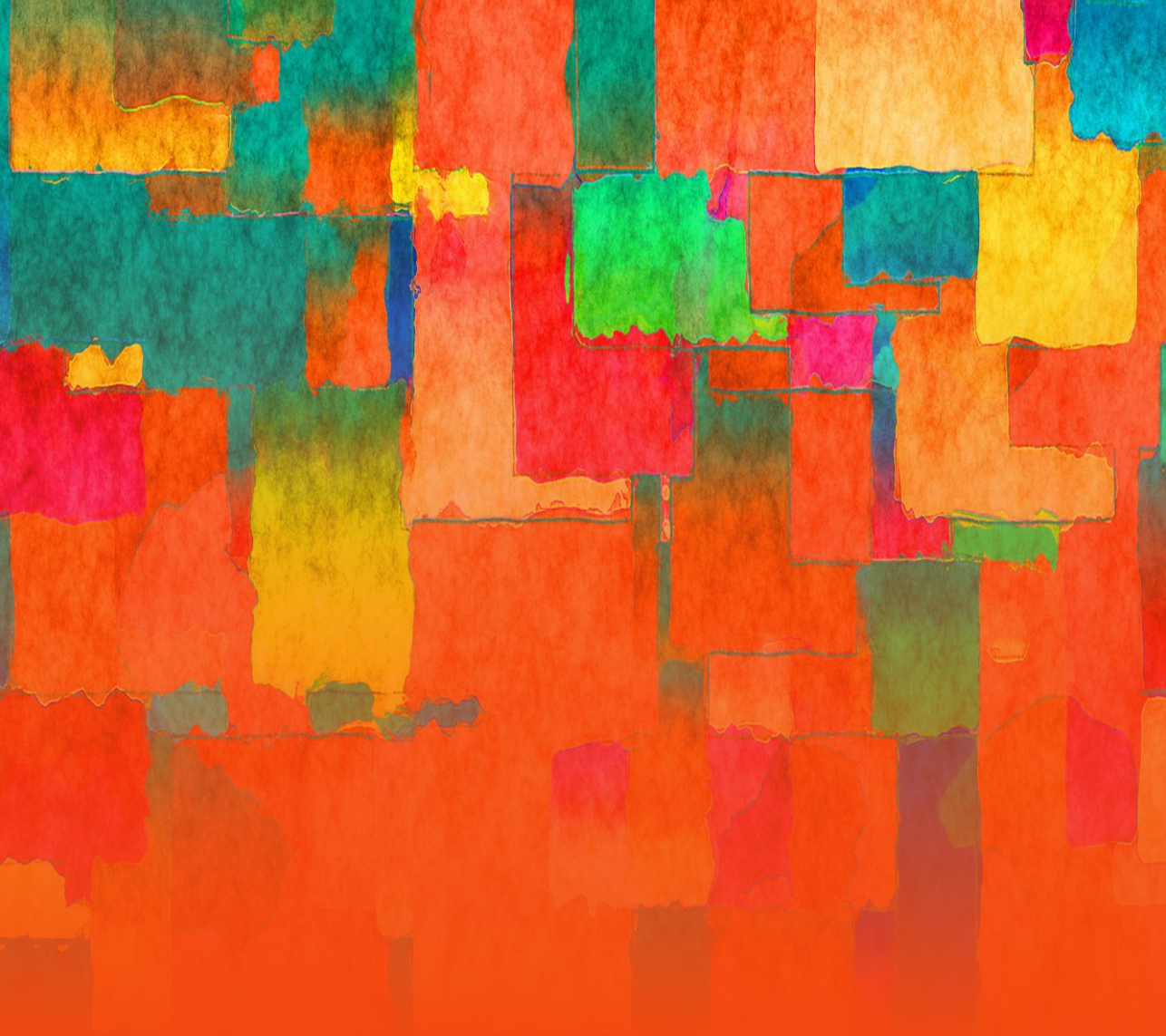
Wang Ming-Te, Eccles J. (2014). „Multilevel Predictors of Math Classroom Climate: A Comparison Study of Student and Teacher Perceptions”, *Journal of Research on Adolescence* 26 (3).
<http://hdl.handle.net/2027.42/134188>

Wang. M., Dishion T. (2013). „The Trajectories of Adolescents Perceptions of School Climate, Deviant Peer Affiliation, and Behavioral Problems During the Middle School Years”, *Journal of Research on Adolescence* 26 (3). https://www.researchgate.net/publication/262573506_Antisocial_Behavior_Trajectories_and_Social_Victimization_Within_and_Between_School_Years_in_Early_Adolescence

Weerman, F., Bijleveld, K. (2014). *Criminal Behaviour from School to the Workplace*.

Untangling the Complex Relations Between Employment, Education and Crime. New York: Routeledge.

Zief S.G., Lauver S. și Maynard R. (2006). *Impact of After-School Programs on Student Outcomes*, The Campbell Collaboration pg. 12-20.

ISBN: 978-606-37-1492-4